

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Укладачі:
Наталія КУГАЙ, Оксана ЗАЇКА, Роман КУХАРЧУК, Людмила
СУХОЙВАНЕНКО, Павло БІЛЧЕНКО, Ніна ІЛЬІНА, Світлана
МИСНИК

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МАТЕМАТИКА)»

Навчально-методичний посібник

Глухів-2024

УДК 378.147.091.33-027.22:51
Н 31

Рекомендовано до друку вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол №8 від 28.02.2024 р.)

Рецензенти:

Бігун Я. Й. – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри прикладної математики та інформаційних технологій, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Ткаченко Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.

Укладачі:

Кугай Натадія Василівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики, гарант ОПП;

Заїка Оксана Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

Кухарчук Роман Павлович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

Сухойваненко Людмила Федорівна - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри фізико-математичної освіти та інформатики;

Біліченко Павло Геннадійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту;

Ільїна Ніна Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту;

Мисник Світлана Олексіївна – асистент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Н 31

Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Математика)»: навчально-методичний посібник / укладачі: Кугай Н.В., Заїка О. В., Кухарчук Р. П., Сухойваненко Л. Ф., Біліченко П. Г., Ільїна Н. М., Мисник С. О. / за заг.ред. Кугай Н. В. Глухів, 2024. 81 с.

У навчально-методичному посібнику представлено наскрізну програму практичної підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Математика) освітньо-професійної програми «Середня освіта (Математика)».

Розкрито зміст та організацію різних видів практики в закладах загальної середньої освіти, закладах позашкільної освіти, закладах фахової передвищої освіти.

Посібник буде корисним здобувачам вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Математика) освітньо-професійної програми «Середня освіта (Математика)», педагогічним працівникам закладів вищої та фахової передвищої педагогічної освіти, учителям закладів загальної середньої освіти.

УДК 378.147.091.33-027.22:51

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
I. ПРОГРАМА БЕЗВІДРИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	8
II. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ (НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ Й ІНФОРМАТИКИ)	14
III. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВИКЛАДАЧА МАТЕМАТИКИ	27
IV. ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА З НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ	36
ДОДАТКИ	47

ПЕРЕДМОВА

Особливе місце в освітньому процесі займає практика як засіб закріплення теоретичних знань та опрацювання практичних навичок, і є ваговою складовою системи навчання в університеті. Вона спрямована на застосування теоретичних знань, опанованих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною спеціальністю.

Педагогічна практика – це навчальні заняття, що проходять у реальних умовах майбутньої діяльності студента в ролі вчителя. Особливість діяльності студента-практиканта у порівнянні з діяльністю більшості молодих спеціалістів полягає в тому, що суспільство ставить перед ними такі самі за складністю цілі і завдання, що і перед досвідченими вчителями. Тому університет повинен забезпечити формування у кожного студента системи основних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, без яких практично не можна розпочати роботу в школі. У вирішенні цієї важливої проблеми значну роль виконує педагогічна практика.

Організація практичної підготовки студентів в університеті враховує специфіку галузі фізико-математичної освіти та інформатики, має систематичний характер. Наскрізна програма педагогічної практики студентів фізико-математичних спеціальностей та інформатики передбачає безперервність та послідовність її проведення у процесі набуття достатнього обсягу знань та умінь відповідно до кваліфікаційної характеристики фахівця освітнього ступеня «Магістр».

Наскрізна програма практики здобувачів вищої освіти спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика) другого (магістерського) рівня вищої освіти – це основний нормативний та навчально-методичний документ, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Магістр», що згідно з навчальним планом регламентує послідовність, тривалість різних видів практики, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, визначає перелік компетентностей (загальних, фахових), що формуються наскрізною системою практик у професійній підготовці майбутнього фахівця.

Система педагогічних практик

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів/годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК11	Безвідривна педагогічна практика	1	3/90	2	1	диф. залік
ОК12	Педагогічна практика в профільній школі (На робочому місці вчителя математики й інформатики)	2	7/210	5	3	диф.залік
ОК13	Педагогічна практика в закладах фахової передвищої освіти на робочому місці викладача математики	3	3/90	2	1	диф. залік
ОК14	Дослідницька практика з написання магістерської роботи	1-3	17/510	12	5	залік
	ВСЬОГО		30/900			

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Нормативні вимоги щодо місця практики в освітньому процесі та їх організаційно-методичного забезпечення ґрунтуються на: Конституції України, Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про післядипломну освіту», «Про колективні договори та угоди», «Про оплату праці», «Про охорону праці», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних»; постановках КМУ №1134 від 17.08.2002 р.; Про затвердження нормативів чисельності студентів, аспірантів, докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у ВНЗ III-IV р.а. та ВНЗ з післядипломної освіти державної форми власності, №266 від 29 квітня 2015 р. «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», №1187 від 30 грудня 2015 року «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» зі змінами, внесеними постановою КМУ від 10 травня 2018 р. № 347 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187», №1341 від 23 листопада 2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»; №579 від 12 серпня 2015 р. «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»; постанові КМУ № 261 від 23.03.2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»; наказах МОН від 07.08.2002 р. №450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», наказі МОН України від 12.10.2017 №1368 «Про зміни до наказу МОН України від 12.05.2016 року №506 «Про затвердження Переліку предметних спеціалізацій спеціальності 014 «Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», за яким здійснюється формування і розміщення державного замовлення та поєднання спеціальностей (предметних спеціалізацій) в системі підготовки педагогічних кадрів», наказі МОН № 93 від 8 квітня 1993 р. «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти № 351 від 20.12.94 р. «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України»; Концепції «Нова українська школа»: концептуальні засади реформування середньої школи, схваленої рішенням колегії МОН України №10 від 27.10.2016 року; Методичних рекомендаціях до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти («Внутрішня система забезпечення якості освіти: Абетка для директора»); Стратегії розвитку Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка на 2021-2025 роки, Регламенті Глухівського НПУ ім. О. Довженка; Статуті Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Правилах внутрішнього розпорядку; Правилах прийому до Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка; Положенні про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка та інших нормативних документах; положенні про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в аспірантурі (поза аспірантурою) та докторантурі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Практики є обов'язковим компонентом підготовки фахівців із вищою освітою. Практики передбачають безперервність та послідовність їх проведення у разі формування необхідного обсягу теоретичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Наскрізна програма практики – це основний нормативний та навчально-методичний документ, що визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до

освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями «Бакалавр», «Магістр», що згідно з навчальним планом регламентує послідовність, тривалість різних видів практики, визначає мету, завдання та місце кожного виду практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця, визначає перелік компетентностей (загальних, фахових, предметних), що формуються наскрізною системою практик у фаховій підготовці майбутнього спеціаліста.

Комплекс практик є логічною частиною системи професійної підготовки вчителя, спрямованою на формування у майбутнього педагога комплексу загальних компетентностей, зокрема:

ЗК 1.Знання та розуміння предметної області й професійної діяльності.

ЗК 2.Володіння навичками критичного мислення.

ЗК 3.Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 4.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 5.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8.Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності й відповідального ставлення до обов'язків; здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 9.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність виявляти повагу й цінувати українську національну культуру; проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності у суспільстві; здатність до вираження української культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК 11. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини й громадянина; реалізувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

Головними умовами ефективності практик студентів є теоретична обґрунтованість, навчаючий та виховний характер, комплексний підхід до їхнього змісту та організації, систематичність, наступність і безперервність.

Під час оцінювання якості проходження практик ураховуються різні види діяльності студентів.

Оцінка «відмінно» (А) ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, завоював повагу і високу оцінку серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу, методистів, керівників практики, здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Оцінкою «добре» (В) оцінюється педагогічна практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу, методистів і керівників практики; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Оцінка «добре» (С) ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні помилки при проведенні окремих форм навчальної, методичної або виховної роботи і затрудняється самостійно виправити або пояснити причину їх допущення; в ході педпрактики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу, методистів і керівників практики; здав у визначений термін правильно оформлену

документацію.

Результати практики, оцінені на «задовільно» (D) свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, допускає незначні порушення вимог педагогіки і психології, які вмів виправити і пояснити при звертанні уваги на них методиста і не повторює їх під час подальшої роботи з дитячим колективом. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою групового керівника або методиста практики.

Оцінка «задовільно» (E) ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з психології, педагогіки, методик фахових предметів і вмів застосовувати їх у практичній діяльності, допускав помилки при проведенні уроків і виховних заходів, не враховував у достатній мірі вікові та індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси. Студент невчасно здав документацію.

Оцінка «незадовільно» (F) ставиться тоді, коли студент не готовий до виконання завдань практики внаслідок слабких знань з предмету і методики його викладання або безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Загальний бал за практику

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за ECTS	Бальна шкала навчального закладу	Середньозважений коефіцієнт
«відмінно»	A	90-100	4,51-5,00
«добре»	B	82-89	4,01-4,50
	C	74-81	3,50-4,00
«задовільно»	D	64-73	2,83-3,43
	E	60-63	2,51-2,75
«незадовільно»	FX	35-59(із можливістю перездачі)	2,00-2,50
	F	1-34 (з обов'язковим повторним курсом)	0,00-1,99

I. ПРОГРАМА БЕЗВІДРИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

№ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів/годин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК11	Безвідривна педагогічна практика	1	3/90	2	1	диф. залік

Відповідальні кафедри: фізико-математичної освіти та інформатики.

База практики: Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» до баз практики відносяться:

- заклади позашкільної освіти;
- центри позашкільної освіти, до числа яких належать: заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;
- гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої;
- клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи;
- фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти.

Базами практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта є заклади позашкільної освіти, насамперед міста Глухова, які забезпечують виконання програми практики.

Студенти можуть самостійно, за погодженням з керівником практики та з кафедрою фізико-математичної освіти та інформатики, обирати для себе базу проходження практики і пропонувати її для укладання відповідного договору.

Пояснювальна записка

Безвідривна педагогічна практика реалізується на I курсі ОС «Магістр» протягом 1 семестру (один день на тиждень (10 тижнів) без відриву від занять, 10 днів) в закладах позашкільної освіти. Основною ознакою безвідривної практики є її одночасне проходження із навчальним процесом у ЗВО.

Безвідривна педагогічна практика – обов'язковий освітній компонент ОПП «Середня освіта (Математика)», реалізація якого спрямована на розширення й закріплення теоретичних знань і практичних умінь, засвоєних магістрантами в процесі навчання, набуття й удосконалення практичних навичок з обраної магістерської програми, підготовку до майбутньої професійної діяльності.

За ОПП «Середня освіта (Математика)» випускники магістратури можуть працювати методистами позашкільного закладу, організаторами позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, педагогами-організаторами. Оскільки заклади позашкільної освіти мають низку особливостей в організації й проведенні занять, то на з'ясування цих особливостей і спрямована дана практика.

Безвідривна практика має свої особливості. Правильна її організація сприяє формуванню умінь і навичок спостерігати за педагогічним процесом і аналізувати його, відчутти усю складність і привабливість обраної професії. Педагогічна діяльність студентів передбачає знайомство з організацією освітнього процесу в закладах позашкільної освіти, практикою виховної роботи в усій її багатогранності та складності, а також опанування

складовими професійної компетентності майбутнього вчителя, які базуються на знаннях теорії й практики навчання та виховання.

За термін практики студент-практикант вивчає особливості організації роботи закладів позашкільної освіти з актуальних проблем навчання й виховання учнів різного віку, ознайомлюється з роботою методиста позашкільного закладу, організатора позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, педагога-організатора; відповідною документацією.

1. Мета та завдання практики

Під час педагогічної практики створюються умови для реалізації набутих знань з соціально-гуманітарних, фахових дисциплін, з педагогіки та психології.

Метою безвідривної педагогічної практики є оволодіння здобувачами системою компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків методиста позашкільного закладу освіти, організатора позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, педагога-організатора, зокрема поглиблення і закріплення знань студентів із циклу професійно-педагогічної підготовки, а також вироблення навичок організації гурткової роботи та здійснення безпосереднього проведення занять гуртка в межах обраного напрямку позашкільної освіти.

Основні **завдання** безвідривної педагогічної практики:

- ознайомлення з системою навчально-виховної роботи в позашкільному закладі;
- ознайомлення з особливостями організації позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми;
- вивчення системи роботи керівника гуртка дослідницько-експериментального напрямку та технологій організації виховної роботи в учнівському колективі;
- ознайомлення з посадовими обов'язками педагога-організатора; методиста (шкільного та позашкільного закладу);
- ознайомлення з напрямками роботи педагога позашкільного закладу, документацією;
- формування у студентів прикладних умінь застосовувати знання з вікової та педагогічної психології у практиці організаторської діяльності;
- вироблення у студентів навичок самостійного аналізу інтелектуальної та особистісної сфери учнів та їх впливу на ефективність заняття;
- стимулювання самостійного теоретичного пошуку в процесі роботи у бібліотеці.

Мета, завдання та зміст безвідривної практики спрямований на формування в здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність забезпечувати здобуття здобувачами математичної й інформатичної освіти українською мовою. Здатність розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів.

ФК 3. Здатність проводити навчальні заняття з математики й інформатики з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів.

ФК 5. Здатність спланувати дослідницьку роботу з математики, інформатики, а також на межі вказаних предметних галузей; проаналізувати й узагальнити її результати, підготувати й оприлюднити презентацію, звіт, тези, статтю.

ФК 6. Здатність до партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу в закладах освіти.

ФК 7 Здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язберезувальних технологій.

ФК 8. Здатність здійснювати безперервний професійний розвиток (здатність до поглиблення теоретичних і методологічних знань у сфері математичних, інформативних і педагогічних наук, а також на межі предметних галузей; здатність використовувати інновації

у професійній діяльності й застосовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності; здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби).

ФК 9. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з математики та інформатики.

ФК 10. Здатність розробляти та впроваджувати комп'ютерні програми (технології), технології дистанційної освіти та використовувати існуючі. Здатність проєктувати програмні комплекси, бази даних, веб-додатки за допомогою відповідного програмного та комп'ютерного технічного забезпечення, здійснювати налаштування й адміністрування комп'ютерних мереж, у тому числі навчальних комп'ютерних мереж, визначати методiku пошуку ефективного технічного рішення.

ФК 11. Здатність аналізувати зміст існуючих підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки процесу навчання математики, інформатики.

ФК 12. Здатність добирати й застосовувати сучасні й ефективні методики й технології навчання математики, інформатики, виховання й розвитку здобувачів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Демонструє достатні знання, вміння, навички й переконання в необхідності здійснювати усну й письмову комунікацію українською мовою (вільно спілкується українською мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять з математики й інформатики).

ПРН 2. Володіє концептуальними та методологічними знаннями з елементарної математики, інформатики, вищої математики, здатен застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Демонструє готовність до практичного застосування математичних знань та умінь, знань з інформатики у повсякденному житті та у широкому діапазоні можливих місць виконання професійних обов'язків.

ПРН 5. Знає й уміє добирати доцільні форми, методи й засоби навчання математики, інформатики відповідно до виду, мети й завдань заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей здобувачів для досягнення результатів навчання, формування компетентностей.

ПРН 6. Знає зміст і особливості інноваційних технологій і методик навчання математики й інформатики та здатен упроваджувати їх. Уміє ефективно поєднувати різні технології та інструменти навчання (включаючи електронне, дистанційне навчання).

ПРН 7. Володіє в необхідному обсязі знаннями з вікової психології, педагогіки й здатен використовувати їх для організації індивідуальної та групової роботи здобувачів з математики й інформатики для ефективної комунікації учасників освітнього процесу.

ПРН 9. Знає і вміє застосовувати методи збору інформації, її узагальнення, структурування, систематизації, аналізу, синтезу, оцінювання.

ПРН 10. Використовує цифрові освітні пристрої, їх базове програмне забезпечення; здатен працювати з операційними системами, сервісами, застосунками, файлами, мережею Інтернет.

ПРН 11. Знає і застосовує правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності (достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів, на прийняття рішень); правила безпеки роботи в цифровому середовищі, зокрема здатен забезпечувати захист і збереження персональних даних.

ПРН 12. Свідомо добирає існуючі електронні (цифрові) освітні ресурси, модифікує, редагує й комбінує їх, створює нові електронні (цифрові) ресурси (за потреби); оцінює їх ефективність для досягнення навчальних цілей з математики, інформатики відповідно до

умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки й потреб здобувачів; використовує безпечне освітнє електронне (цифрове) освітнє середовище для навчання здобувачів математики, інформатики.

ПРН 13. Демонструє спроможність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'я зберезувальних технологій.

ПРН 14. Вміє проєктувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю здобувачів та комунікацію з їхніми батьками.

ПРН 15. Здатний аналізувати зміст підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки, що призначено для навчального й методичного забезпечення процесу з математики, інформатики.

2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Програма педагогічної практики студентів реалізується, головним чином, через систему завдань, що тісно пов'язані з вивченням теоретичних педагогічних курсів та із самостійною аналітично-творчою діяльністю студента.

1. Ознайомлення з посадовими обов'язками педагога-організатора, методиста (шкільного та позашкільного закладу освіти).
2. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу закладу позашкільної освіти в контексті ідей Нової української школи.
3. Спостереження та аналіз відвіданих занять керівника гуртка в закладі позашкільної освіти згідно з розкладом (орієнтовна кількість 3).
4. Самоаналіз проведених занять (орієнтовна кількість 1).
5. Підготовка та проведення залікових занять гуртка згідно з розкладом (орієнтовна кількість 2).
6. Підготовка характеристики закладу позашкільної освіти.
7. Підготовка доповіді з актуальних проблем позашкільної освіти для участі в науково-методичному семінарі, конференції або інших наукових заходах ФПФМО.
8. Участь у настановчій та підсумковій конференціях з практики в закладах позашкільної освіти.
9. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

Етапи педагогічної практики в закладах позашкільної освіти

I. Організаційний етап

1. Участь у настановчій конференції. Одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, складання графіку проведення залікових занять гуртка.
2. Ознайомлення із адміністрацією закладу позашкільної освіти, керівником гуртка, учнями, функціями організатора позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми, специфікою організації освітнього процесу у закладах позашкільної освіти, основними нормативними документами, що регламентують роботу закладу.
3. Складання індивідуального плану безвідривної педагогічної практики в закладах позашкільної освіти.
4. Вивчення календарного планування занять у відповідному гуртку на період практики. Вибір тем залікових занять та узгодження дат їх проведення з керівником гуртка та керівниками практики.
5. Вивчення плану роботи методичного об'єднання, циклових комісій керівників гуртків в закладі позашкільної освіти.
6. Вибір теми для виступу.

II. Основний етап

1. Спостереження та аналіз особливостей проведення занять у гуртках.
2. Консультації з керівником гуртка, керівниками практики щодо виконання завдань практики.
3. Відвідування й аналіз занять гуртка з математики (інформатики), проведених керівником гуртка.
4. Підготовка і проведення пробних занять гуртка, їх самоаналіз.
5. Підготовка (складання планів-конспектів, затвердження їх керівником гуртка та керівником практики від кафедри) і проведення залікових занять.
6. Виконання завдань дослідницького характеру (аналіз використовуваної додаткової навчальної і методичної літератури для учнів гуртка та керівника гуртка, спостереження, опитування, анкетування та ін.).
7. Підготовка характеристики закладу позашкільної освіти.
8. Оформлення доповіді з актуальних проблем позашкільної освіти.

III. Підсумковий етап

1. Написання звіту про виконання програми безвідривної педагогічної практики в закладах позашкільної освіти.
2. Оформлення, упорядкування та подання на перевірку звітної документації.
3. Участь у звітній конференції за підсумками практики в закладах позашкільної освіти.

3. Форми звітності студента про практику

Після завершення терміну проходження педагогічної практики студент має представити груповому керівникові на кафедрі наступну документацію:

1. Звіт про виконання програми безвідривної педагогічної практики в закладах позашкільної освіти. У звіті слід висвітлити: місце та умови проходження практики (характеристика бази практики; група, прізвище, ім'я, по батькові керівника гуртка, список учнів гуртка); зміст практичної підготовки студента та її стислий аналіз (перелік занять гуртка, які проводив керівник гуртка, перелік занять гуртка, які проводив здобувач); знання, уміння, навички, придбані та вдосконалені під час практики; труднощі, що виникли у процесі практичної діяльності; пропозиції щодо вдосконалення процесу практичної підготовки студентів (Додаток А4).

2. Розгорнуті плани-конспекти залікових занять гуртка з математики (інформатики), які провів здобувач.

3. Плани-конспекти занять гуртка з математики (інформатики), які провів здобувач.

4. Аналіз заняття гуртка, проведеного керівником гуртка.

5. Самоаналіз проведеного заняття гуртка.

6. Текст доповіді з актуальних проблем позашкільної освіти та презентацію доповіді.

Усі документи повинні бути охайно написані від руки або віддруковані на стандартних аркушах паперу формату А4, оформлені відповідно до правил діловодства і представлені в окремих теках із титульним аркушем.

4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основні критерії оцінювання

1. Уміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та теоретичне осмислення студентом практичної професійної діяльності.
2. Ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь, навичок.
3. Креативність і самостійність виконань завдань педагогічної практики.

4. Рівень удосконалення мовної, комунікативної, педагогічної, психологічної, дослідницької компетенцій.

5. Рівень професійної спрямованості.

Основними показниками для оцінювання роботи студента за час практики є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на «незадовільно».

Розподіл балів за видами робіт

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Плани-конспекти занять гуртка	40	0,4
2	Доповідь та презентація	30	0,3
3	Якість оформлення документації	10	0,1
4	Дотримання режиму відвідування бази практики	20	0,2
	Всього	100	1,0

Рекомендована література

1. Биковська О. В. Позашкільна освіта : теоретико-методичні основи : монографія. К : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
2. Дорожня карта стратегічного розвитку позашкільної освіти України на 2019-2023 рр.// Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2018. С.76-84.
3. Закон України «Про позашкільну освіту». Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
4. Лист МОН від 19.05.2020 №6/663-20 «Про надання організаційно-методичних рекомендацій щодо навчання за допомогою дистанційних технологій в позашкільній освіті». Режим доступу: https://deponms.carpathia.gov.ua/uploads/newdocs/6_643-20-MON.pdf.
5. Лист МОН від 07.10.2019 №1/9-629 «Про освітні та навчальні програми з позашкільної освіти». Режим доступу: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2019/10/11/345345345.pdf>.
6. Моделювання портфоліо педагога : навч.-метод. посіб. / уклад. Н. В. Бахмат. 2-ге вид., переробл. і допов. Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2014. 72 с.
7. Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2019/2020 навчальному році : лист ІМЗО No 22.1/10-2876 від 22 серп. 2019 р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/65463.
8. Навчальні програми з позашкільної освіти науково-технічного напрямку / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г. А. Київ : УДЦПО, 2014. В. 1. 263 с. (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України. лист № 1/11-17865 від 11.11.2014 р.).
9. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
10. Оптимізація виховного потенціалу позашкільного навчального закладу: колективна монографія / [Вербицький В.В., Литовченко О.В., Ковбасенко Л.І. та ін.]; за ред. О.В. Литовченко. Київ : Педагогічна думка, 2012.
11. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23320/1/Stratehii%20Rozvytku%20ozashkilnoi%20Osvity.pdf>.

II. ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ (НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ Й ІНФОРМАТИКИ)

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів/го дин	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК12	Педагогічна практика в профільній школі (На робочому місці вчителя математики й інформатики)	2	7/210	5	3	диф. залік

Відповідальні кафедри:

фізико-математичної освіти та інформатики;
педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

База практики: заклади загальної середньої освіти м. Глухова.

1. Мета та завдання практики

М е т о ю педагогічної практики є виконання функцій вчителя математики й інформатики ЗЗСО (профільна школа)

З а в д а н н я м и педагогічної практики визначені:

- ✓ опанування загальними науково-теоретичними основами навчання шкільного курсу математики, шкільного курсу інформатики в профільній школі;
- ✓ розвиток у майбутніх учителів математики й інформатики педагогічних умінь і професійно значущих якостей особистості; забезпечення підготовки студентів до проведення уроків різного типу із застосуванням оптимальних форм організації діяльності учнів і методів навчання, що активізують пізнавальну діяльність учнів; використовувати в практиці інноваційні педагогічні технології;
- ✓ навчання студентів спираючись на нові педагогічні технології впроваджувати в освітній процес блочні системи подачі, закріплення та повторення вивченого матеріалу; застосовувати індивідуалізацію і рівневу диференціацію в навчально-виховному процесі з опорою на знання з педагогіки, фізіології та психології; виконувати функції класного керівника, працювати з колективом школярів, громадськими юнацькими організаціями;
- ✓ розвиток здатності до ефективного використання цифрових освітніх ресурсів на уроках математики й інформатики в профільній школі;
- ✓ забезпечення зв'язку теоретичних знань з математики, інформатики із реальним педагогічним процесом і можливістю їх застосування на практиці;
- ✓ доскональне вивчення структури та змісту чинних навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників із математики, інформатики (профільна школа);
- ✓ розширення й поглиблення досвіду організації та проведення позаурочної та позакласної роботи з математики й інформатики, вивчення шляхів реалізації завдань із виховання особистості школяра у процесі урочної, позаурочної та позакласної роботи;
- ✓ розвиток здатності здійснювати трудове, моральне, екологічне, естетичне, патріотичне, фізичне та інші види виховань учнів у процесі вивчення математики й інформатики в профільній школі;
- ✓ удосконалення здатності виконувати функції класного керівника працювати з колективом учнів, юнацькими об'єднаннями; формування вмінь організовувати різноманітні види навчально-пізнавальної діяльності учнів на заняттях (колективну, групову та індивідуальну).

Мета, завдання та зміст педагогічної практики в профільній школі спрямовані на

формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

ФК 1. Здатність забезпечувати здобуття здобувачами математичної й інформатичної освіти українською мовою. Здатність розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів.

ФК 2. Здатність моделювати зміст навчання з математики (на різних рівнях вивчення) й інформатики в ЗЗСО відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів. Здатність формувати й розвивати в здобувачів під час навчання математики й інформатики, на межі предметних галузей в ЗЗСО ключові компетентності та вміння, які є спільними для всіх компетентностей.

ФК 3. Здатність проводити навчальні заняття з математики й інформатики в ЗЗСО та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів.

ФК 4. Здатність розробляти критерії й обирати інструменти оцінювання; здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з математики, інформатики; надавати здобувачам зворотний зв'язок щодо результатів оцінювання та рекомендації щодо покращення результатів навчання.

ФК 6. Здатність до партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу в ЗЗСО (профільна школа).

ФК 7. Здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність здійснювати безперервний професійний розвиток (здатність до поглиблення теоретичних і методологічних знань у сфері математичних, інформатичних і педагогічних наук, а також на межі предметних галузей; здатність використовувати інновації у професійній діяльності й застосовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності; здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби).

ФК 9. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з математики та інформатики в ЗЗСО.

ФК 10. Здатність розробляти та впроваджувати комп'ютерні програми (технології), технології дистанційної освіти та використовувати існуючі. Здатність проєктувати програмні комплекси, бази даних, веб-додатки за допомогою відповідного програмного та комп'ютерного технічного забезпечення, здійснювати налаштування й адміністрування комп'ютерних мереж, у тому числі навчальних комп'ютерних мереж, визначати методику пошуку ефективного технічного рішення.

ФК 11. Здатність аналізувати зміст існуючих підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки процесу навчання математики, інформатики в профільній школі.

ФК 12. Здатність добирати й застосовувати сучасні й ефективні методики й технології навчання математики й інформатики в профільній школі.

Виконання завдань педпрактики спрямоване на досягнення програмних результатів навчання (ПРН), зокрема:

ПРН 1. Демонструє достатні знання, вміння, навички й переконання в необхідності здійснювати усну й письмову комунікацію українською мовою (вільно спілкується українською мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять з математики й інформатики).

ПРН 2. Володіє концептуальними та методологічними знаннями з елементарної математики, інформатики, елементів вищої математики, здатен застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знає сутність і основні методи доведення математичних тверджень у навчанні математики; вміє їх застосовувати. Уміє розв'язувати задачі з математики різних рівнів складності.

ПРН 4. Демонструє готовність до практичного застосування математичних знань та умінь, знань з інформатики у повсякденному житті та у широкому діапазоні можливих місць виконання професійних обов'язків.

ПРН 5. Знає вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти, освітніми програмами, ключові, загальні й фахові компетентності здобувачів освіти; знає й уміє добирати доцільні форми, методи й засоби навчання математики, інформатики, вищої математики відповідно до виду, мети й завдань заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей здобувачів для досягнення результатів навчання, формування компетентностей.

ПРН 6. Знає зміст і особливості інноваційних технологій і методик навчання математики й інформатики та здатен упроваджувати їх. Уміє ефективно поєднувати різні технології та інструменти навчання (включаючи електронне, дистанційне навчання).

ПРН 7. Володіє в необхідному обсязі знаннями з вікової психології, педагогіки й здатний використовувати їх для організації індивідуальної та групової роботи здобувачів з математики й інформатики для ефективної комунікації учасників освітнього процесу.

ПРН 8. Знає методи й технології оцінювання результатів навчання, вимоги і правила дотримання академічної доброчесності. Вміє визначати цілі оцінювання, обирати інструменти оцінювання, планувати, організовувати й проводити оцінювання результатів навчання; контролювати дотримання вимог і правил академічної доброчесності здобувачами під час проведення оцінювання результатів навчання з математики, інформатики.

ПРН 10. Використовує цифрові освітні пристрої, їх базове програмне забезпечення; здатен працювати з операційними системами, сервісами, застосунками, файлами, мережею Інтернет.

ПРН 11. Знає і застосовує правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності (достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів, на прийняття рішень); правила безпеки роботи в цифровому середовищі, зокрема здатен забезпечувати захист і збереження персональних даних.

ПРН 12. Свідомо добирає існуючі електронні (цифрові) освітні ресурси, модифікує, редагує й комбінує їх, створює нові електронні (цифрові) ресурси (за потреби); оцінює їх ефективність для досягнення навчальних цілей з математики, інформатики відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки й потреб здобувачів; використовує безпечне освітнє електронне (цифрове) освітнє середовище для навчання здобувачів математики, інформатики, оцінювання та моніторингу їх результатів навчання (у тому числі під час дистанційного навчання).

ПРН 13. Демонструє спроможність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ПРН 14. Вміє проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю здобувачів та комунікацію з їхніми батьками.

ПРН 15. Здатний аналізувати зміст підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів,

призначених для комп'ютерної підтримки, що призначено для навчального й методичного забезпечення процесу з математики, інформатики та методики їх навчання.

ПРН 16. Володіє методикою проведення лекційних, практичних і лабораторних занять із дисциплін за профілем спеціальності у ЗЗСО.

2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Методичне керівництво практикою здійснюють викладачі, які мають вчений ступінь кандидата педагогічних наук, або досвід роботи вчителя математики, вчителя інформатики у закладі загальної середньої освіти.

Упродовж практики викладач-методист:

- ✓ бере участь у настановчій та підсумковій конференціях педагогічних практик;
- ✓ перевіряє, затверджує конспекти уроків і предметних виховних заходів;
- ✓ перевіряє документацію з педпрактики та подає інформацію груповому керівникові.

Студенти, що проходять практику у ЗЗСО, мають дотримуватись певних вимог. Студент-практикант зобов'язаний своєчасно виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики, проводити навчально-виховну роботу, забезпечуючи єдність навчання, розвитку та виховання учнів:

- ✓ студенти-практиканти мають право з усіх питань, що виникають у процесі практики, звертатись до керівників практики від університету; вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації практики; брати участь у громадському та профспілковому житті освітнього закладу, у конференціях та нарадах; користуватись бібліотекою, кабінетами та науково-методичними посібниками, що в них зберігаються;
- ✓ студенти-практиканти зобов'язані з'являться в освітній заклад за 20 хвилин до початку занять та знаходитись там протягом 6 годин робочого дня; або бути присутнім протягом всіх уроків у дистанційному режимі;
- ✓ студент-практикант повинен мати охайний вигляд, бути зразком працьовитості, організованості, ввічливості, завжди проявляти відповідний педагогічний такт у спілкуванні з учнями, вчителями, адміністрацією та батьками, брати активну участь у громадському житті колективу навчального закладу;
- ✓ кожен студент веде щоденник, у якому фіксує результати спостережень та аналізу навчально-виховної роботи з учнями, а також складає плани-конспекти для проведення ним уроків та позакласних заходів із фаху;
- ✓ практикант організовує свою діяльність у відповідності з вимогами статуту навчально-виховного закладу, виконує правила внутрішнього розпорядку, виконує вказівки адміністрації та керівників практики. У разі невиконання вимог, які ставляться до практикантів, порушник може бути усунутий від проходження практики;
- ✓ студент, якого усунули від практики, або студент, робота якого під час педагогічної практики визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план даного семестру. За рішенням Ради факультету йому можна призначити повторне проходження практики без відриву від навчальних занять в університеті;
- ✓ на період практики один студент із групи, що проходять практику у відповідному закладі освіти, призначається старостою групи. В обов'язки старости входить облік відвідування студентів, загальна організація роботи, повідомлення студентів про колективні консультації та семінари, виконання доручень керівників практики;
- ✓ контроль за роботою студентів, її облік та оцінка – складові діяльності методиста і вчителя-фахівця, які повинні визначити, наскільки студент опанував основи педагогічних знань та навичок, та які компетентності у нього сформувались. При цьому керівники практики беруть до уваги навчальну та виховну роботу, яку здійснював студент протягом практики.

Під час оцінювання навчальної роботи, яку здійснював студент протягом практики,

враховується якість проведення залікових уроків, відвідування уроків вчителя математики, вчителя інформатики та інших студентів, перевірка виконання учнями практичних робіт, зошитів, щоденників учнів, додаткові заняття з учнями, що не встигають, або надання допомоги обдарованим учням у підготовці до конкурсів та олімпіад, організація позакласної роботи за фахом.

Виховна робота включає: допомогу в організації та проведенні громадсько-корисної роботи учнів, організацію дозвілля, заходи з набуття навичок культури поведінки, а також усі заплановані виховні заходи: інформаційні години, екскурсії, зустрічі, диспути тощо.

Підсумки практики студентів підводяться на підсумковій конференції, яка, як правило, має навчально-практичний характер. На ній присутні всі студенти-практиканти, методисти фахових кафедр, а також викладачі педагогіки та психології. Студенти виступають із доповідями та презентаціями, які вони підготували на основі вивчення досвіду роботи кращих учителів математики та інформатики, демонструють результати своєї навчально-методичної роботи.

Проведення на факультеті підсумкових навчально-практичних конференцій супроводжується організацією виставок. Матеріалами для виставок із навчальної та виховної роботи можуть бути: різноманітне унаочнення, підготовлене студентами (таблиці, схеми, діаграми, моделі, колекції тощо), стінні газети, куточки практиканта, тематичні стенди, фотогазети, мультимедійні презентації, відеофільми, які відображають діяльність учнів та студентів під час навчання, на екскурсіях, документи звітності студентів (план роботи, плани-конспекти проведених уроків, щоденники, сценарії позакласних занять тощо).

Діяльність студентів-практикантів включає такі компоненти:

1. Комплексне вивчення системи навчально-виховної роботи школи.
2. Навчальна та позакласна робота з предметів.
3. Виховна робота з класом, позакласна робота.
4. Методична робота.
5. Робота з психолого-педагогічного аналізу.

Перед початком педагогічної практики проводиться настановча конференція, у роботі якої беруть участь викладачі фахових кафедр, а також викладачі педагогіки та психології.

Період проходження практики студентами умовно поділяється на три етапи: ознайомлювальний, основний, заключний.

Протягом першого тижня студент-практикант повинен комплексно вивчити навчально-виховний процес школи:

а) провести бесіди з адміністрацією школи (директором, завучем, організатором з позакласної роботи) і з'ясувати:

- ✓ науково-методичну проблему, над якою працює школа;
- ✓ перспективний, річний, виховний план роботи школи;
- ✓ план роботи методичного об'єднання вчителів математики, вчителів інформатики;
- ✓ графік проведення і тематика семінарів учителів математики, вчителів інформатики.
- ✓ б) провести бесіду з класним керівником:
- ✓ зібрати загальні відомості про клас;
- ✓ ознайомитися з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками;
- ✓ ознайомитися з розкладом навчальних занять у класі, провести його аналіз.
- ✓ в) провести бесіду з учителем математики, учителем інформатики з метою:
- ✓ ознайомлення з наявним матеріально-технічним забезпеченням кабінетів математики, інформатики;
- ✓ ознайомлення з календарно-тематичними планами з математики, з інформатики, планами тематичних гуртків та факультативів за фахом на період практики,

відповідними розділами і темами навчальної програми, проведення їхнього аналізу;

г) познайомитися з учнівським колективом:

✓ бесіда з активом класу;

✓ бесіда з окремими учнями, з метою виявлення їхніх інтересів, уподобань, відношення до навчання, організації дозвілля тощо.

д) ознайомитися з науковою, навчальною та методичною літературою з проблем виховання та навчання учнів, наявною у школі;

е) скласти індивідуальний план навчально-залікової педагогічної практики студента та затвердити його у групового керівника;

є) скласти календарно-тематичний план з математики, з інформатики для закріпленого класу на період практики, погодити його з учителями математики, інформатики та методистом.

У наступні тижні практики студенти працюють згідно із загальним планом педагогічної практики, затвердженого індивідуального та календарно-тематичного плану, проводять згідно з розкладом уроки математики, інформатики, гурткові заняття та виховну роботу з предмету, розробляють та проводять класні години як помічник класного керівника. Студенти-практиканти повинні щоденно з'являтися у школу до початку занять та знаходитися в ній повний шестигодинний робочий день. Відвідування школи студентами-практикантами реєструється у журналі, який ведеться старостою групи студентів-практикантів. У окремих випадках студент-практикант має право залишити школу раніше встановленого часу з дозволу групового керівника, директора, завуча школи, класного керівника або вчителя математики чи інформатики, до якого він прикріплений.

Під час практики студенти проводять *основні види роботи*, притаманні діяльності вчителя:

1) *освітньо-виховну* – з учнями, а саме: складають індивідуальний план роботи та працюють за ним; розробляють розгорнуті плани-конспекти уроків та виховних заходів; сприяють всебічному розвитку учнів, добираючи для цього конкретний зміст і засоби педагогічного впливу; продовжують формувати учнівський колектив; створюють умови для розвитку самостійної діяльності учнів; підтримують у класі комфортний психологічний клімат, забезпечують охорону здоров'я учнів; упереджують прояви булінгу в учнівському колективі; беруть участь у здійсненні інклюзивного навчання; в разі потреби здійснюють дистанційне навчання;

2) *просвітницьку* – серед учнів з питань виховання патріотизму, актуальних питань з математики, інформатики, психології, екології, а також серед батьків учнів, надаючи консультації стосовно індивідуального підходу в екологічному, фізичному, санітарно-гігієнічному та статевому вихованні дітей і розвитку вмінь та навичок екологічно доцільної поведінки та здоров'язберігаючих технологій;

3) *методичну* – спільно з педагогічним колективом школи, під час відвідування уроків вчителів та студентів, аналізу шкільної документації та педагогічного досвіду вчителів;

4) *дослідницьку* – проводять експериментальні дослідження для виконання магістерських робіт, впроваджують результати педагогічного дослідження в практику роботи школи.

ЗАВДАННЯ З МЕТОДИК НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ Й ІНФОРМАТИКИ

1. Скласти плани-конспекти **ВСІХ** уроків учителів-предметників, за якими студент-практикант закріплений (10-11 класи), та позакласного предметного заходу.

2. Виготовити наочність до уроків.

3. Провести **ВСІ** уроки вчителів математики й інформатики, за якими студент-практикант закріплений. Оцінку за проведення уроку виставляє вчитель-предметник.

4. Провести аналіз власного уроку та уроку-колеги (або вчителя).

5. Підготувати та провести позакласний виховний захід із предмету (математика, інформатика).
6. Провести профорієнтаційну роботу з учнями.
7. Подати наочність, плани-конспекти уроків та позакласного заходу, аналіз уроків, звіт на захист педпрактики.
8. Взяти участь у підведенні підсумків педпрактики.

ЗАВДАННЯ З ПЕДАГОГІКИ

I. Комплексне вивчення навчально-виховного процесу школи:

- а) бесіда з адміністрацією (директором, завучем, організатором з позакласної роботи):
 - проблема над якою працює школа;
 - річний, виховний план роботи школи;
 - план роботи методоб'єднання вчителів за фахом;
 - графіки і тематика семінарів за фахом.
- б) бесіда з класним керівником:
 - загальні відомості про клас;
 - ознайомлення з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками, зошитами тощо;
 - ознайомлення з розкладом навчальних занять у класі, його аналіз.
- в) бесіда з вчителями-предметниками:
 - ознайомлення з кабінетом, обладнанням, ТЗН, наочністю;
 - ознайомлення з програмою та календарним планом вчителя.
- г) знайомство з учнівським колективом:
 - бесіда з активом класу;
 - з учнями про їх інтереси, уподобання, ставлення до навчання, організацію дозвілля тощо.

Виховна робота:

- а) участь у поточній виховній роботі з класом (проведення етичних бесід, диспутів, уроків культури, допомога в організації трудових, художніх, спортивних та інших КТС);
- б) підготовка і проведення одного залікового виховного заходу в закріпленому класі. План-конспект виховного-залікового заходу затверджується класним керівником та груповим керівником. Цей план-конспект з оцінкою за проведення є структурною одиницею звітної документації;
- в) відвідування виховних заходів, що проводяться вчителями школи, студентами-практикантами, ведення протокольних записів з метою їх аналізу (протокол і аналіз виховного заходу додається до щоденника психолого-педагогічних спостережень);
- г) участь в роботі з батьками (участь у підготовці і проведенні батьківських зборів, у випуску інформаційних матеріалів для батьків тощо).

Методична робота:

- а) відвідування засідань методоб'єднань за фахом;
- б) вивчення передового педагогічного досвіду;
- в) проведення науково-дослідної роботи з методики, педагогіки і психології;
- г) робота з методичною літературою;
- д) підготовка звітної документації з педпрактики, участь у підсумковій конференції з педпрактики.

ЗАВДАННЯ З ПСИХОЛОГІЇ

На основі спостережень скласти психолого-педагогічну характеристику на класний колектив.

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на класний колектив подана у Додатку Г.

3. Форма звітності студентів-практикантів

Після закінченню педагогічної практики у трьохденний термін студент-практикант повинен представити таку документацію:

Груповому керівникові:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.2), який складається до кінця 1-го тижня практики і затверджується класним та груповим керівниками.
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень. (Додаток А.3).
3. Протокол та психолого-педагогічний аналіз одного уроку за фахом, проведеного вчителем чи студентом-практикантом (Додаток Б.8, Б.9).
4. Психолого-педагогічний аналіз виховного заходу (Додаток Б.6).
5. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення і підписом класного керівника (Додаток Б.4).
6. Характеристика на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою та підписами вчителів-предметників, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи (Додаток Б.11). За умови очної організації та проходження практики!
7. Звіт про роботу під час практики (Додаток А.4).

Консультанту з психології:

1. Психолого-педагогічну характеристику на класний колектив (Додаток Г)

Методисту з математики (з інформатики відповідно):

1. **Календарно-тематичний план** проведених уроків (узгодити з методистом протягом першого тижня практики).
2. **Плани-конспекти** (з оцінкою і підписом вчителя) **ВСІХ** уроків вчителів-предметників, за якими студент-практикант закріплений (10-11 класи) із *супровідною наочністю*. Перед проведенням кожного уроку попередньо потрібно отримати консультацію і дозвіл на проведення уроку у вчителя.
3. **Аналіз уроку колеги** студента-практиканта (за відсутності такого – вчителя).
4. **Самоаналіз уроку.**
5. **План-конспект проведеного виховного заходу з математики (інформатики) з оцінкою** (перед проведенням попередньо отримати консультацію у учителя-предметника та класного керівника і отримати у них дозвіл на проведення заходу).
6. **Аналіз матеріально-технічної бази школи (кабінету інформатики, кабінету математики).**
7. **Узагальнений звіт про проходження практики** з рекомендаціями за орієнтовною структурою:
 - ✓ ПІБ студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник.
 - ✓ мета, завдання практики.
 - ✓ коротка характеристика бази практики.
 - ✓ виконані завдання під час проходження практики.
 - ✓ загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
 - ✓ проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
 - ✓ допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (викладачі, викладачі-методисти, групові керівники, практичний психолог та інші).

- ✓ поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту.

8. **Копію характеристики на роботу студента-практиканта** з рекомендованою оцінкою та підписами вчителів-предметників, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи (Додаток Б.11). За умови очної організації та проходження практики!

4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основними показниками для оцінки роботи студента на практиці є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Підсумкова оцінка з педагогічної практики визначається на підставі середньозваженого бала, де до уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки всіх основних видів робіт, які виконує студент на практиці.

Розподіл балів за видами робіт

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення уроків інформатики, наочність до уроків	20	0,2
2	Проведення уроків математики, наочність до уроків	20	0,2
3	Проведення предметного (математика) позакласного заходу та організація роботи учнів у позаурочній роботі (гуртки, факультативи)	5	0,5
4	Проведення предметного (інформатика) позакласного заходу та організація роботи учнів у позаурочній роботі (гуртки, факультативи)	5	0,5
5	Супровідна документація до занять з математики (календарно-тематичний план, опис кабінету математики, аналіз та самоаналіз уроків, звіт)	5	0,05
6	Супровідна документація до занять з інформатики (календарно-тематичний план, опис кабінету інформатики, аналіз та самоаналіз уроків, звіт)	5	0,05
7	Виконання завдань з психології	10	0,1
8	Проведення виховної роботи	10	0,1
8	Оформлення документації	10	0,1
9	Захист практики (звіт, фото-, відеопрезентація тощо)	10	0,1
	Разом	100	1,0

Рекомендована література

Методика навчання математики:

1. Бевз Г.П. Методи навчання математики. Х.: Основа, 2003. 96 с.
2. Москаленко О. А. Практикум з методики навчання математики. Математика. Алгебра. Початки аналізу: навч. посібник для студентів спеціальності «Педагогіка і методика середньої освіти. Математика». Полтава: АСМІ, 2004. 348 с.
3. Прус А.В., Швець В. О. Збірник задач з методики навчання математики. Житомир: «Рута», 2011. 388 с.
4. Слєпкань З.І. Методика навчання математики: підручник. 2-ге видання, допов. і переробл. К.: Вища школа, 2006. 582 с.
5. Слєпкань З.І., Грохольська А.В., Забранський В.Я., Лук'янова С.М., Панченко Л.Л., Соколовська І.С. Практикум з методики навчання математики. Загальна методика:

навч. пос. для студ. матем. спец. педагогічних університетів. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 292 с.

Шкільні підручники з математики:

1. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Владімірова Н. Г. Алгебра і початки аналізу. Профільний рівень: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 336 с.
2. Бевз Г. П., Бевз В. Г., Владіміров В. М., Владімірова Н. Г. Геометрія. Профільний рівень: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 272 с.
3. Бевз Г. П., Бевз В. Г. Математика: Алгебра і початки аналізу та геометрія. Рівень стандарту: підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Освіта, 2019. 272 с.
4. Бурда М. І., Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О. Геометрія: профільний рівень: підруч. для 11 кл. загальноосвітніх навч. закл. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. 224 с. середньої освіти.
5. Істер О. С., Єргіна О. В. Алгебра і початки аналізу: (профіль. рівень): підруч. для 10-го кл. закл. заг. Серед. освіти. К.: Генеза, 2018. 448 с.
6. Істер О. С., Єргіна О. В. Алгебра і початки аналізу: (профіль. рівень): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти. К.: Генеза, 2019. 416 с.
7. Істер О. С. Геометрія: проф. рівень: підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2018. 368 с.
8. Істер О. С. Геометрія: проф. рівень: підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2019. 288 с.
9. Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Полонський В.Б., Якір М.С. Алгебра і початки аналізу: початок вивчення на поглиб. Рівні з 8 кл., проф. рівень: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Х.: Гімназія, 2018. 512 с.
10. Мерзляк А. Г., Номіровський Д. А., Полонський В. Б., Якір М. С. Алгебра і початки аналізу: проф. рівень: підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти. Харків: Гімназія, 2019. 352 с.
11. Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Полонський В.Б. та ін. Геометрія: проф. рівень: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Х.: Гімназія, 2018. 240 с.
12. Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Полонський В.Б., Якір М. С. Геометрія: початок вивч. на поглиб. рівні з 8 кл проф. рівень: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Х.: Гімназія, 2018. 272 с.
13. Мерзляк А.Г., Номіровський Д.А., Полонський В.Б. та ін. Геометрія: проф. рівень: підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти. Х.: Гімназія, 2019. 204 с.
14. Нелін Є.П. Алгебра і початки аналізу: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів: академ. рівень. Харків, 2010. 416 с.
15. Нелін Є. П. Геометрія (профільний рівень): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. Освіти. Х.: Ранок, 2018. 240 с.
16. Навчальні програми з математики <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
17. Підручники з математики <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon>
<https://pidruchnyk.com.ua/>

Методика навчання інформатики:

1. Барболіна Т. М. Шкільний курс інформатики та методика його викладання. Полтава : Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2007. 124 с.

2. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : у 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004. – Ч. 1 : Загальна методика навчання інформатики. 256 с.
3. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : У 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004.- Ч. II: Методика навчання інформаційних технологій. 287 с.
4. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : У 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004.- Ч. III: Методика навчання основних послуг глобальної мережі Інтернет. 196 с.
5. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб. : У 4 ч. К. : Навчальна книга, 2004. - Ч. IV: Методика навчання основ алгоритмізації та програмування. 368 с.

Шкільні підручники з інформатики:

1. Інформатика : Підручн. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл.: академ. рівень, профільн. рівень / Й.Я. Ривкінд, Т.І. Лисенко, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько; за заг. ред. М.З. Згуровського. К.: Генеза, 2011. 304 с.
2. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Академічний рівень / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 224 с.
3. Коструба О.В. Усі уроки інформатики. 10 клас. Рівень стандарту / О.В. Коструба, Р.І. Лещук. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 192 с.
4. Ривкінд Й. Я. Інформатика 10 клас (академічний рівень, профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2010. 302 с.
5. Ривкінд Й. Я. Інформатика 11 клас (академічний та профільний рівень) / Й. Я. Ривкінд, Т. І. Лисенко, Л. А. Чернікова, В. В. Шакотько. К. : Генеза, 2011. 304 с.
6. Руденко В. Д. Інформатика (профільний рівень): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Руденко В. Д., Речич Н. В., Потієнко В. О. Харків : Ранок, 2018. 290 с.
7. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Академічний рівень / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
8. Свистунова Т.М. Інформатика. 10 клас. Рівень стандарту / Т.М. Свистунова. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 76 с. (Серія «Мій конспект»).
9. Підручники з інформатики <https://informatik.pp.ua/pidruchniki>

Методика навчання інформатики окремих тем:

1. Авраменко В. С., Авраменко А. С. Основи операційних систем. Навчальний посібник. Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2018. 524 с.
2. Бази даних у питаннях і відповідях : навчальний посібник / В. В. Чубук, Р. М. Чен, Л. А. Павленко та ін. Х. : Вид. ХНЕУ, 2004. 288 с.
3. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макарчук, М. О. Патланжогу; за заг. ред. В. Ю. Бикова : навч. посіб. К. : Вид. група ВНУ. Кн. 1 : Основи інформатики. 2005. 320 с.
4. Базовий курс інформатики / В. Д. Руденко, О. М. Макарчук, М. О. Патланжогу; за заг. ред. В.Ю.Бикова: навч. посіб. К.: Вид. група ВНУ. Кн. 2: Інформаційні технології. 2006. 368 с.
5. Батрак Є. О. Архітектура комп'ютерних систем: лабораторний практикум [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студ. спеціальності 126 «Інформаційні системи та технології». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 110 с.
6. Болюх В. Ф., Данько В. Г. Основи електроніки і мікропроцесорної техніки: Навч. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2011. 257 с.
7. Дем'яненко В. М. Комп'ютер. Апаратна частина: конфігурація, вибір : посібник / В. Дем'яненко, Н. Вовковінська, В. Лапінський. К. : Шкільний світ, 2009. 128 с.
8. Дибкова Л. М. Інформатика та комп'ютерна техніка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : "Академвидав", 2002. 320 с.
9. Завадський І.О. Основи візуального програмування / І. О. Завадський, Р. І. Заболотний: [Навч. посіб.]. К.: Вид. група ВНУ. 2007. 272 с.

10. Зайцев В.Г., Дробязко І.П. Операційні системи: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 240 с.
11. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : Підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.А. Баженов, П.С. Венгерський, В.М. Горлач, О.М. Левченко, П.П. Лізунов, В.С. Гарвона, О.М.Ананьєв. К. : Каравела, 2003. 464 с.
12. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студ. вищих навчальних закладів / За ред О.І. Пушкаря. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 704 с.
13. Інформаційні системи і технології в економіці : навч. посібн. / за ред. В. С. Пономаренка. К. : Академія, 2002. 544 с.
14. Караванова Т. П. Інформатика. Основи алгоритмізації та програмування. 777 задач з рекомендаціями та прикладами (навчальний посібник) / Т. П. Караванова. К. : Генеза, 2009. 286 с.
15. Клименко О. Ф., Головка Н. Р., Шарапов О. Д. Інформатика та комп'ютерна техніка : навч.-метод. посібник / за заг. ред. О. Д. Шарапова. К. : КНЕУ, 2002. 534 с.
16. Кухарчук Р.П. Будова персонального комп'ютера: Навчальний посібник для студентів фізико-математичних і фізико-технічних факультетів. Глухів: РВВ ГДПУ. 2010. 76 с.
17. Мельник А. О. Архітектура комп'ютера : наукове видання / А. О. Мельник. Луцьк : волинська обласна друкарня, 2008. 480 с.
18. Мосіюк О.О., Федорчук А.Л. Операційні системи та системне програмування: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. 76 с.
19. Павленко Л. А. Проектування схем баз даних / Л. А. Павленко, О. В. Тарасов. Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. 100 с.
20. Пасічник В. В. Організація баз даних та знань / В. В. Пасічник, В. А. Резніченко. К. : Видавнича група ВНУ, 2006. 384 с.
21. Рибалов Б.О., Лозович О.М. Комп'ютерні системи. Посібник до виконання лабораторних робіт. Одеська державна академія холоду, 2008. 38 с.
22. Рябко А.В. Лекції «Інформатика: архітектура обчислювальних систем»
23. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем : навч. посібник. Видання друге / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єрьоміна, О.С. Краєва; За ред. В.Ф. Ситника. К.: КНЕУ, 2001. 420 с.
24. Таненбаум Е. Архітектура комп'ютера. 2013. 816 с.
25. Тарасов О. В., Федько В. В., Лосєв., М. Ю.. Проектування баз даних : навч. посіб. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 200 с.
26. Федотова-Півень І. М. Операційні системи: навчальний посібник. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2019. 216 с.
27. Федько В. В., Тарасов О. В., Лосєв М. Ю. Лабораторний практикум з модуля "Основи баз даних та знань" навчальної дисципліни "Організація баз даних та знань" Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 192 с.
28. Федько В. В., Тарасов О. В., Лосєв М. Ю. Організація баз даних та знань : навч.-прак. посібн. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 200 с.

Додаткова:

1. Все для вчителя інформатики. URL: <https://informatik.pp.ua/>
2. Інформатика для всіх. URL: <https://sites.google.com/pu.org.ua/allinf>
3. Інформатика. 5 – 9 класи. Програма для загальноосвітніх закладів /М. І. Жалдак та ін. 2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/8-informatika.docx>
4. Концепція програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл // Комп'ютер у школі і сім'ї. 2000. №3. С.3-10.
5. Корнієнко М.М. Електронні таблиці Excel: теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи / М.М. Корнієнко, І.Д. Іванова. Х. : Веста, 2008. 48 с.

6. Корнієнко М.М. Інформатика. Основи алгоритмізації і програмування: Теоретичні основи, приклади та завдання, практичні роботи / М.М. Корнієнко, І.Д. Іванова. Х. : Видавництво «Ранок», 2009. 48 с.
7. Лещук І.М. Кабінет інформатики. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 205, [3] с.
8. Морзе Н.В. Основи інформатики. Екзаменаційні білети: запитання та відповіді. К.: Курс, 1999. 150 с.
9. Морзе Н.В., Мостіпан О.І. Інформатика. Державна підсумкова атестація. 11 клас. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2003. 104 с.
10. Навчальна програма поглибленого вивчення інформатики для 8-12 класів. Інформатика. Програми для профільного навчання та допрофільної підготовки / Т.П. Караванова, В.П. Костюков. К.: Видавнича група ВНУ, 2009. С. 278-368.
11. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2020 р. Про затвердження професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". [Електронний ресурс]: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>, (дата звернення 19.04.2021) - Назва з екрану. – Мова укр.
12. Облаштування кабінету інформатики в школі / упоряд. В. Лапінський. К. : Шк. світ, 2008. 112 с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
13. Польська Н.С. Про державні санітарні правила та норми влаштування і обладнання кабінетів комп'ютерної техніки в навчальних закладах та режим праці учнів на персональних комп'ютерах / Н.С. Польська // Комп'ютер у школі та сім'ї. 1999. № 3. С. 57-59.
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення 18.03.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 20.03.2021).
15. Рамський Ю.С., Іваськів І.С., Ніколаєнко О.Ю. Вивчення Web-програмування в школі: Навч. посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. 200 с.
16. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В. Модельна навчальна програма «Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1tmA53rTR7bsQLtduONUKceE18wkLFzRZ/view>
17. Руденко В.Д. Курс інформатики (част. 2) Основи алгоритмізації і програмування: Навчальний посібник / За ред. В.М. Мадзігона, В.Ю. Вікова. К.: Фенікс, 2002. 200 с.
18. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс інформатики (Кн. 2: Інформаційні технології). К:ВНУ, 2006. 368 с.
19. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Практичний курс інформатики / За ред. В.М. Мадзігона. К.:Фенікс, 1997. 304 с.
20. Руденко В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Комп'ютер та його програмне забезпечення. Курс інформатики (частина 1)/За ред. В.М. Мадзігона. К.: Фенікс, 2001. 370с.
21. Руденко. В.Д., Макарчук О.М., Патланжоглу М.О. Базовий курс інформатики (Кн. 1: Основи інформатики). К:ВНУ, 2006. 320 с.
22. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. К. : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
23. Чистякова Н.Б. Інформатика. 9 клас: Розробки уроків / Н.Б. Чистякова, І.М. Шишко. Х. : Видавництво «Ранок», 2011. 256 с.

III. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВИКЛАДАЧА МАТЕМАТИКИ

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів/го д	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК13	Педагогічна практика в закладах фахової передвищої освіти на робочому місці викладача математики	3	3/90	2	1	диф. залік

Відповідальні кафедри:

фізико-математичної освіти та інформатики;
педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

База практики: заклади фахової передвищої освіти м. Глухова.

1. Мета та завдання практики

М е т о ю педагогічної практики є:

- вивчення змісту, форм та напрямів діяльності викладача закладу фахової передвищої освіти;
- підготовка до здійснення навчально-виховного процесу у закладах фахової передвищої освіти;
- систематизація, розширення і закріплення професійних знань;
- поглиблення фахової підготовки, набуття досвіду самостійної навчально-методичної діяльності;
- оволодіння виховними та освітніми технологіями, методикою проведення їх у закладах фахової передвищої освіти;
- формування умінь застосовувати набуті знання в професійній діяльності та подальшій самоосвіті.

Основні завдання практики:

- закріплення та поглиблення професійних знань, умінь і навичок;
- засвоєння методики підготовки і проведення лекційних, лабораторних, практичних та семінарських занять у закладах фахової передвищої освіти;
- оволодіння методикою аналізу навчальних занять у закладах фахової передвищої освіти;
- розвиток особистих якостей як майбутніх викладачів закладів фахової передвищої освіти;
- поглиблення й розширення теоретичних знань із психолого-педагогічних дисциплін, застосування їх у розв'язанні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- формування умінь організації основних форм навчання та виховання у закладах фахової передвищої освіти, застосування сучасних технологій і методик навчання та виховання;
- оволодіння методикою розробки та проведення виховних заходів у закладах фахової передвищої освіти;
- виховання у магістрантів морально-етичних якостей викладача закладу фахової передвищої освіти, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- впровадження розроблених методик та навчально-методичних матеріалів магістерського дослідження у навчально-виховний процес;
- проведення аналізу, статистичної та математичної обробки отриманих даних педагогічного дослідження, формування відповідних висновків;

- розвиток умінь професійного й педагогічного спілкування зі студентською аудиторією через:
 - а) ознайомлення з організацією навчально-виховної роботи у закладах фахової передвищої освіти;
 - б) аналіз системи планування та організації навчальної, науково-дослідної, науково-методичної та виховної роботи у закладах фахової передвищої освіти;
 - в) ознайомлення з посадовими обов'язками тьютора (куратора);
 - г) розробку виховних заходів у закріпленій групі (не менше двох);
 - д) проведення залікових виховних заходів у групі.

Крім вищезазначених завдань, у кожному конкретному випадку програма практики може бути доповнена індивідуальними завданнями для кожного студента відповідно до теми магістерської роботи, які визначаються керівником практики.

Мета, завдання та зміст педагогічної практики в профільній школі спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

ФК 1. Здатність забезпечувати здобуття здобувачами математичної освіти українською мовою. Здатність розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів.

ФК 2. Здатність моделювати зміст навчання з математики (на різних рівнях вивчення) відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів. Здатність формувати й розвивати в здобувачів під час навчання математики ключові компетентності та вміння, які є спільними для всіх компетентностей.

ФК 3. Здатність проводити навчальні заняття з дисциплін математичного й методичного спрямування в закладах фахової передвищої освіти та забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб здобувачів.

ФК 4. Здатність розробляти критерії й обирати інструменти оцінювання; здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з вищої математики й дисциплін методичного спрямування; надавати здобувачам зворотний зв'язок щодо результатів оцінювання та рекомендації щодо покращення результатів навчання.

ФК 5. Здатність обґрунтувати, спланувати й виконати дослідницьку роботу з математики, методики навчання математики, а також на межі вказаних предметних галузей; проаналізувати й узагальнити її результати, підготувати й оприлюднити презентацію, звіт, тези, статтю.

ФК 6. Здатність до партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти.

ФК 7. Здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ФК 8. Здатність здійснювати безперервний професійний розвиток (здатність до поглиблення теоретичних і методологічних знань у сфері математичних, інформатичних і педагогічних наук, а також на межі предметних галузей; здатність використовувати інновації у професійній діяльності й застосовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності; здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби).

ФК 9. Здатність до організації і проведення освітнього процесу з дисциплін математичного й методичного (методика навчання математики) спрямування в закладах фахової передвищої освіти.

ФК 10. Здатність розробляти та впроваджувати комп'ютерні програми (технології), технології дистанційної освіти та використовувати існуючі.

ФК 11. Здатність аналізувати зміст існуючих підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки процесу навчання вищої математики й методики навчання математики в закладах фахової передвищої освіти.

ФК 12. Здатність добирати й застосовувати сучасні й ефективні методики й технології навчання вищої математики й методики навчання математики в закладах фахової передвищої освіти.

Виконання завдань педпрактики спрямоване на досягнення програмних результатів навчання (ПРН), зокрема:

ПРН 1. Демонструє достатні знання, вміння, навички й переконання в необхідності здійснювати усну й письмову комунікацію українською мовою (вільно спілкується українською мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять з математики, методики навчання математики).

ПРН 2. Володіє концептуальними та методологічними знаннями з елементарної математики, вищої математики, здатен застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 3. Знає сутність і основні методи доведення математичних тверджень у навчанні математики; вміє їх застосовувати. Уміє розв'язувати задачі з математики різних рівнів складності.

ПРН 4. Демонструє готовність до практичного застосування математичних знань та умінь у повсякденному житті та у широкому діапазоні можливих місць виконання професійних обов'язків.

ПРН 5. Знає вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти, освітніми програмами, ключові, загальні й фахові компетентності здобувачів освіти; знає й уміє добирати доцільні форми, методи й засоби навчання вищої математики відповідно до виду, мети й завдань заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей здобувачів для досягнення результатів навчання, формування компетентностей.

ПРН 6. Знає зміст і особливості інноваційних технологій і методик навчання математики та здатен упроваджувати їх. Уміє ефективно поєднувати різні технології та інструменти навчання (включаючи електронне, дистанційне навчання).

ПРН 7. Володіє в необхідному обсязі знаннями з вікової психології, педагогіки й здатен використовувати їх для організації індивідуальної та групової роботи здобувачів з вищої математики для ефективної комунікації учасників освітнього процесу.

ПРН 8. Знає методи й технології оцінювання результатів навчання, вимоги і правила дотримання академічної доброчесності. Вміє визначати цілі оцінювання, обирати інструменти оцінювання, планувати, організовувати й проводити оцінювання результатів навчання; контролювати дотримання вимог і правил академічної доброчесності здобувачами під час проведення оцінювання результатів навчання з вищої математики.

ПРН 9. Знає і вміє застосовувати методи збору інформації, її узагальнення, структурування, систематизації, аналізу, синтезу, оцінювання; здатен обґрунтовувати й аргументувати основні результати дослідження під час наукової або професійної дискусії (в сфері освіти з математики, вищої математики, на межі предметних галузей), підготувати українською мовою звіт, тези, статтю за результатами дослідження, виконання проєкту.

ПРН 10. Використовує цифрові освітні пристрої, їх базове програмне забезпечення; здатен працювати з операційними системами, сервісами, застосунками, файлами, мережею Інтернет.

ПРН 11. Знає і застосовує правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності (достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток здобувачів, на прийняття рішень); правила безпеки роботи в цифровому середовищі, зокрема здатен забезпечувати захист і збереження персональних даних.

ПРН 12. Свідомо добирає існуючі електронні (цифрові) освітні ресурси, модифікує, редагує й комбінує їх, створює нові електронні (цифрові) ресурси (за потреби); оцінює їх ефективність для досягнення навчальних цілей з вищої математики відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки й потреб здобувачів; використовує безпечне освітнє електронне (цифрове) освітнє середовище для навчання здобувачів вищої математики, оцінювання та моніторингу їх результатів навчання (у тому числі під час дистанційного навчання).

ПРН 13. Демонструє спроможність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, адекватно добирати засоби й методи навчання для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, створювати умови для їх розвитку і саморозвитку, повноцінної соціалізації з допомогою здоров'язбережувальних технологій.

ПРН 14. Вміє проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю здобувачів та комунікацію з їхніми батьками.

ПРН 15. Здатний аналізувати зміст підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки, що призначено для навчального й методичного забезпечення процесу з вищої математики та методики її навчання.

ПРН 16. Володіє методикою проведення лекційних, практичних і лабораторних занять із дисциплін за профілем спеціальності у закладах фахової передвищої освіти.

2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Під час практики студент виконує індивідуальні завдання згідно з календарним графіком її проходження. Практика має починатися зі знайомства з керівником того структурного підрозділу закладу фахової передвищої освіти, у якому студент має проходити практику, проведення консультацій із керівниками практики (методистами) від університету. Опрацювання питань, передбачених індивідуальними завданнями, необхідно здійснювати відповідно до програми практики та індивідуального плану студента.

I. Організаційна робота:

- участь у настановчій конференції;
- виконання усіх завдань практики;
- аналіз своєї роботи, ведення щоденника практики;
- відвідування консультацій групового керівника з питань проведення виховної роботи в академічній групі;
- виконання обов'язків куратора групи;
- підготовка та проведення навчальних занять, виховних заходів зі студентами;
- складання звіту за результатами проходження практики та виконання індивідуального завдання;
- участь у підсумковій конференції з підготовкою презентації та виступу на ній.

II. Планування навчальної роботи у закладі фахової передвищої освіти

Під час проходження практики магістранти мають проаналізувати:

- статут закладу, його структуру;
- зміст діяльності управлінців (директора та його заступників);
- специфіку організації навчально-виховного процесу у межах відділень (за напрямками спеціальностей);
- дослідити роботу предметних циклових комісій (кафедр), визначити інноваційні напрями організації навчально-виховного процесу;
- дослідити елементи новаторського підходу до організації навчальної діяльності студентів у системі роботи викладача вищої математики;
- проаналізувати зміст, форми та напрями діяльності викладача вищої математики закладу фахової передвищої освіти;
- робочу програму вищої математики.

III. Науково-дослідна робота

1. Ознайомитися із системою науково-дослідної роботи в закладі фахової передвищої освіти та визначити:

- наукову тему, над якою працює заклад;
- провідні наукові проблеми, над якими працюють викладачі вищої математики та здобувачі освіти;
- характер спрямованості проблемних груп, творчих наукових гуртків, що працюють у межах відділень (за напрямками спеціальностей), результати їхньої роботи.

2. Робота з написання магістерської роботи.

IV. Науково-методична робота

1. Проаналізувати науково-методичне забезпечення викладання вищої математики.

3. Вивчити базу підручників, стан забезпечення студентів навчально-методичною літературою.

4. Проаналізувати обладнання та оформлення кабінету математики.

5. Відвідати лекційне та практичне заняття викладачів вищої математики з метою дослідження проблем:

- активізації пізнавальної діяльності;
- організації самостійної роботи;
- розвитку творчих здібностей;
- поєднання колективних, групових та індивідуальних форм організації навчальної діяльності;
- впровадження інноваційних технологій, нетрадиційних форм і методів навчання, реалізації принципу виховуючого навчання та професійної спрямованості навчання.

6. Взяти участь у засіданні предметної циклової комісії (кафедри), у роботі методичних семінарів.

V. Вивчення та аналіз досвіду роботи закладу фахової передвищої освіти з удосконалення виховного процесу

1. Дослідити сучасні технології виховання та студентського самоврядування в досвіді роботи навчального закладу.

2. Визначити напрями роботи закладу зі студентами з різних соціальних груп та тих, що мають девіантну поведінку.

3. Вивчити структуру та зміст профорієнтаційної роботи навчального закладу з набору контингенту студентів.

4. Проаналізувати роль куратора академгрупи, його систему роботи.

5. Пройти стажування (період практики) в ролі куратора групи.

6. Провести два виховних заходи зі студентами (у групі або в гуртожитку).

За період педагогічної практики студенти-магістранти повинні виконати такі види робіт:

1) вивчення змісту, форм та напрямів діяльності викладача закладу фахової передвищої освіти:

аналіз картки навчального навантаження викладача щодо змісту та кількості запланованих годин за видами виконуваних робіт;

ознайомлення з індивідуальним планом роботи викладача, аналіз змісту навчальної, методичної, наукової, виховної та організаційної роботи викладача, кількістю відведених годин та їхнім обліком;

ознайомлення з планом роботи куратора;

вивчення змісту робочої програми обраної навчальної дисципліни: курсу лекцій, планів лабораторних та практичних занять, змісту модульних контрольних робіт, тем курсових робіт, питань до заліку/екзамену, системи обліку та оцінювання навчальних досягнень

студентів, навчально-методичної літератури (в т.ч. за авторством викладача), дидактичного і матеріально-технічного забезпечення з предмету;

2) здійснення навчальної та методичної роботи з предмету:

відвідування, спостереження і аналіз навчальних занять провідних викладачів кафедри з різних дисциплін (2 лекції, 2 практичних чи лабораторних занять), складання відзиву до одного лекційного та лабораторного (практичного) заняття;

розробка планів **ВСІХ** лекційних, практичних та/або лабораторних занять викладача вищої математики, за яким закріплений студент-практикант на період практики, та їхнє проведення;

виготовлення наочності для проведення навчальних занять, підбір та виготовлення дидактичних матеріалів, наочних посібників;

розробка тестових завдань з метою оцінювання якості засвоєного навчального матеріалу;

аналіз публікацій з тем навчальної дисципліни за останній рік (книги, журнали, статті і ін.).

3) здійснення виховної роботи:

участь у виховній роботі куратора зі студентською групою, у підготовці та проведенні виховних заходів,

підготовка та проведення виховних заходів у студентській групі відповідно до плану роботи куратора.

4) науково-дослідна робота:

упровадження розроблених методик магістерського дослідження в освітній процес;

аналіз та обробка отриманих даних педагогічного дослідження, формулювання відповідних висновків;

участь у науково-практичних конференціях і семінарах, які проводяться викладачами предметних циклових комісій (кафедр) в період практики;

виконання індивідуального завдання за темою магістерського дослідження (якщо таке є);

проведення психолого-педагогічних досліджень студентського колективу (Додаток Г).

3. Форми звітності студента про практику

Після закінчення педагогічної практики в триденний термін студент-практикант повинен представити **груповому керівникові** наступну документацію:

1. Індивідуальний план роботи магістранта на період педпрактики, який складається до кінця першого тижня й затверджується груповим керівником.

2. План-конспект проведеного виховного заходу.

3. Характеристика з оцінкою роботи студента-практиканта.

4. Звіт-аналіз про виконану роботу за розділами індивідуального плану (Додаток А.6 – А.10)

Методистові:

1. Методичний комплекс з обраних тем навчальної дисципліни, оцінений і завірений викладачем вищої математики закладу фахової передвищої освіти, що включає:

а) плани-конспекти лекційних, практичних та/або лабораторних занять з вказівкою списку використаних джерел;

б) тестові завдання;

в) виготовлена наочність та дидактичні матеріали;

г) список публікацій за темами навчальної дисципліни за останній рік (книги, журнали, статті і ін.).

2. План роботи куратора академічної групи.

3. Аналіз відвіданих лекційних, семінарських, практичних або лабораторних занять.

4. План-конспект проведеного виховного заходу з математики.

5. Звіт про проходження практики, який має містити:

- 1) місце проходження, вид навчальної дисципліни, прізвище методиста, терміни проходження;
 - 2) аналіз програмно-методичного забезпечення навчальної дисципліни;
 - 3) теми проведених навчальних занять й оцінки за них;
 - 4) перелік відвіданих занять;
 - 5) проаналізовані результати науково-педагогічних досліджень, якщо такі проводилися;
 - 6) труднощі та недоліки педагогічної практики;
 - 7) конкретні пропозиції та зауваження щодо вдосконалення підготовки спеціалістів;
 - 8) звіт повинен завершуватися датою його здачі та підписом студента-практиканта.
6. Характеристика з оцінкою роботи студента-практиканта.

Консультанту з психології:

Підготувати психолого-педагогічний аналіз студентської групи.

На основі зібраного емпіричного матеріалу необхідно з'ясувати:

- 1) соціально-психологічні особливості студентської групи, рівень її розвитку;
- 2) стан міжособистісних стосунків;
- 3) роль формальних і неформальних лідерів;
- 4) місце в групі непопулярних студентів та причини цього явища;
- 5) вплив статевої диференціації групи на міжособистісні стосунки в ній;
- 6) роль та значення куратора в згуртованості групи (додаток Г).

4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики

Основними показниками для оцінювання роботи студента під час практики є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна, якість звітної документації. Оцінювання якості проведених навчальних занять відбувається з урахуванням таких показників:

- орієнтація магістранта в змісті та структурі навчального матеріалу;
- комплексне використання методів і засобів навчання;
- рівень науковості проведених магістрантом занять;
- доступність викладу навчального матеріалу;
- характер спілкування магістранта зі студентською аудиторією;
- уміння створювати і підтримувати емоційний комфорт на занятті;
- здатність приймати адекватні педагогічній ситуації рішення;
- раціональність організації пізнавальної діяльності студентів;
- застосування доцільних способів активізації пізнавальної діяльності здобувачів;
- критичність і повнота аналізу проведених занять особисто та іншими магістрантами.

Розподіл балів за видами робіт

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Проведення занять з вищої математики, наочність до цих занять	50	0,5
2	Проведення виховного заходу з вищої математики	10	0,1
3	Виконання завдань з психології	10	0,1
4	Проведення виховної роботи	10	0,1
5	Оформлення документації	10	0,1
6	Захист практики (звіт, фото-, відеопрезентація тощо)	10	0,1
	Разом	100	1,0

Список рекомендованої літератури

І. Дидактична та виховна література

Основна

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навч.:навч.п. Київ: «ІСДО», 1993. 220 с.
2. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи: навч.посіб. Київ: «Кондор», 2008. 272 с.
4. Бондар В.І. Дидактика: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2005. 264 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник. Київ: Академія, 2003. 576 с.
6. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: Теорія та історія: навч. посібник. Київ:Вища школа, 1995. 237 с.
8. Гура О.Педагогіка вищої школи.навчальний посібник. Київ, 2005. 204 с.
7. Даниленко М.В., Даниленко Л.І. Педагогічні задачі: навч. посібник. Київ:Вища шк., 1991. 197 с.
8. Ельбрехт О. Педагогіка вищої школи: Модульний лекційно-практичний курс для магістрів і викладачів вищ.навч.заклад. Київ: Вид-во Європ.ун-ту, 2005. 78 с.
9. Зайченко І.В. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернігів: Деснянська правда. 2003.528с.
10. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 25.05.2019)
11. Корсак К.В. Ластовченко І.О. Вища освіта і Болонський процес: навч.посіб. Київ: «МАУП», 2007. 352 с.
12. Кузьмінський А.І. Омеляненко В.Л. Педагогіка : підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
13. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: навч.пос. Харків, 1997. 338с.
14. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник . Київ:Граніна, 2001. 608 с.
20. Мосіяшенко В.А. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. Суми: ВТД Університетська книга , 2005. 176 с.
15. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь, 2003. 559 с.
16. Фіцула М.М. Педагогіка. Тернопіль: «Навчальна книга-Богдан»; 1997. 192 с. URL: www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavатели/kuchina/Ficula_Pedagogica.pdf
10. Стандарт фахової передвищої освіти
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/Fakhova%20peredvyshcha%20osvita/Zatverdzeni.standarty/2021/07/13/015-Prof.osvita-za.spetsializatsiyamy-58-25.01.2022.pdf>

ІІ. Психологічна література

1. Зінченко О.В., Шейко Г.Д. Методичні рекомендації до виконання психологічних завдань безвідривної практики. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2012. 24 с.
2. Ільїна Н.М., Євтушенко Л.М.. Методичні рекомендації до виконання психолого-педагогічних завдань як складових педагогічних практик. Глухів: РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2010. 24 с.
3. Максименко С.Д. Психологічна організація умов розвитку суб'єкта учіння Київ, 1996. 232 с.
4. Носова І. Психологічні завдання з педагогічної практики (для здобувачів освітнього ступеня «Магістр») : методичні рекомендації. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2017. 120 с.
5. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 194 с.

6. Скрипченко О.В., Лисянська Т.М., Скрипченко Л.О. Психолого-педагогічний аналіз уроку (з практикумом). Київ, 2005. 200 с.

III. Методика навчання математики

1. Дюженкова Л.І., Колесник Т.В., Лященко М.Я., Михалін Г.О., Шкіль М.І. Математичний аналіз у задачах і прикладах: У 2-х ч. Ч. 1. : навч. посіб. К. 2003. 462 с.
2. Аналітична геометрія : Підручник для вищих технічних навчальних закладів / Гриньов Б.В., Кириченко І.К., за ред. О.М. Литвина. Харків : Гімназія, 2008. 340 с.
3. Вища математика. Основні означення, приклади, задачі. У 2 кн. за ред. Г.Л. Кулініча. К.: Либідь, 2003. 351 с.
4. Гриньов Б. В., Кириченко І.К. Вища алгебра. Х.: Гімназія 2008. 181с.
5. Гриньов Б. Векторна алгебра. Х.: Гімназія, 2008. 198с.
6. Діскант В.І., Береза Л.Р., Грижук О.П., Захаренко Л.М. Збірник задач з лінійної алгебри та аналітичної геометрії. К.: Вища школа, 2001. 303 с.
7. Дрозденко В.О. Вища математика. Необхідний теоретичний мінімум: навч. посіб. Біла Церква: Вид. Пшонківський О.В., 2017. 266 с.
8. Дрозденко О.Л. Короткий курс вищої математики для студентів професійних коледжів: навч. посіб. Біла Церква: Видавець О. Пшонківський, 2008. 384 с.
9. Завало С.Т., Левіщенко С.С., Пилаєв В.В., Рокицький І.О. Алгебра і теорія чисел. Практикум. Ч.І. К.: Вища школа, 1983. 232 с.
10. Завало С.Т., Левіщенко С.С., Пилаєв В.В., Рокицький І.О. Алгебра і теорія чисел. Практикум. Ч.ІІ. К.: Вища школа, 1986. 264 с.
11. Заїка О. В., Сухойваненко Л. Ф., Прокопець Т. О. Алгебра і теорія чисел: навч. посібник. Глухів: ФОП Цьома С. П., 2023. 264 с.
12. Залізко В.О., Заїка О.В., Кугай Н. В. Навчальний посібник з математичного аналізу. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2011. 325 с.
13. Кугай Н. В., Заїка О. В., Бурчак С. О., Конопля В. О. Математичний аналіз: Границя. Неперервність. Похідна. Математичне моделювання. Навчально-методичний посібник. Харків: ФОП Панов А. М., 2017. 265 с.
14. Назієв Е. Х., Владіміров В. М., Миронець О. А. Лінійна алгебра та аналітична геометрія.: навч. посібник для студентів вищих технічних навчальних закладів. К. : Либідь, 1997. 151 с.
15. Чарін В. Лінійна алгебра. К.: Вища школа, 2005. 388 с
16. Шкіль М. І. Математичний аналіз: Підручник: У 2 ч. Ч. 1. Київ: Вища школа, 2005. 447 с.
17. Шкіль М. І. Математичний аналіз: У 2-х частинах : підручник для студентів математичних спеціальностей вищих навчальних закладів. 3-тє вид., перероб. і доп. Ч. 2. К. : Вища школа, 2005. 510 с.
18. Яковець В.П., Боровик В. Н., Ваврикович Л. В. Аналітична геометрія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. зак. Суми : Університетська книга, 2004. 296 с.

IV. ДОСЛІДНИЦЬКА ПРАКТИКА З НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

№ ОК	Назва практики	Семестр	Кількість кредитів/го д	Тривалість (тижнів)		Форма контролю
				денна	заочна	
ОК14	Дослідницька практика з написання магістерської роботи	1-3	17/510	12	5	залік

Відповідальні кафедри:

фізико-математичної освіти та інформатики;
педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

База практики:

- Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (кафедра фізико-математичної освіти та інформатики);
- інший заклад вищої освіти, який є партнером університету з освітньо-науковою діяльністю, або за умови наявності договору між університетом та закладом (установою) про проходження педагогічної практики магістрантами чи договору про участь у програмах мобільності.

Пояснювальна записка

Дослідницька практика з написання магістерської роботи є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття ступеня магістра зі спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика), спрямована на підготовку здобувачами освіти магістерської роботи і має на меті розширення й поглиблення навичок і вмінь самостійного провадження навчально-дослідницької діяльності. Реалізація практики відбувається без відриву від навчання впродовж 3-х семестрів.

Дослідницька практика з написання магістерської роботи є з'єднувальною ланкою між теоретичними знаннями, опанованими під час вивчення освітніх компонент ОПП, і навчально-дослідницькою діяльністю. Зміст дослідницької практики тісно пов'язаний з освітніми компонентами плану ОПП «Середня освіта (Математика)», а саме: Методологія і методи наукових досліджень (3 кредити/90 годин, залік), Інформаційні технології в дослідницькій діяльності (3 кредити/90 годин, залік), Академічна риторика (3 кредити/90 годин, залік). Ще одна складова цієї практики - Підготовка до написання магістерської роботи (8 кредитів/240 годин, залік). Тут розглянемо саме цю складову.

1. Мета та завдання практики

Метою практики Підготовка до написання магістерської роботи є закріплення, узагальнення та поглиблення теоретичних знань, набутих в освітньому процесі; набуття досвіду як самостійної навчально-дослідницької роботи за темою магістерської роботи, так і досвіду проведення наукових досліджень у складі творчого колективу; набуття навичок творчого підходу до розв'язання науково-педагогічних та дослідницьких завдань.

Основні завдання практики:

- систематизація, розширення та поглиблення теоретичних знань шляхом їх практичного застосування;
- розширення досвіду проведення навчально-дослідницької роботи, удосконалення умінь застосовувати сучасні методи та технології роботи з науковою інформацією та емпіричними даними;
- удосконалення вмінь з написання творчих проєктів;

- розвиток потреби в самоосвіті, саморозвитку, самореалізації та навчально-дослідницькій активності;
- розвиток творчих здібностей, прагнення до виконання наукових досліджень; зацікавленості проблематикою досліджень у сфері математичної та інформатичної освіти.

Крім загальних завдань виокремлюють ще спеціальні вимоги:

- володіння сучасною проблематикою даної галузі знань;
- знання історії розвитку конкретної наукової проблеми, її ролі й місця в досліджуваному науковому напрямі;
- наявність конкретних специфічних знань з наукової проблеми, досліджуваної магістрантом;
- уміння практично здійснювати наукові дослідження, експериментальні роботи в тій або іншій науковій сфері, пов'язаній з магістерською програмою (кваліфікаційною магістерською роботою);
- уміння працювати з конкретними програмними продуктами й конкретними ресурсами Інтернету.

Мета, завдання та зміст дослідницької педагогічної практики спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

ФК 5. Здатність обґрунтувати, спланувати й виконати дослідницьку роботу з математики, інформатики, методики навчання математики, а також на межі вказаних предметних галузей; проаналізувати й узагальнити її результати, підготувати й оприлюднити презентацію, звіт, тези, статтю.

ФК 8. Здатність здійснювати безперервний професійний розвиток (здатність до поглиблення теоретичних і методологічних знань у сфері математичних, інформатичних і педагогічних наук, а також на межі предметних галузей; здатність використовувати інновації у професійній діяльності й застосовувати різноманітні підходи до розв'язування проблем у педагогічній діяльності; здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності й визначати індивідуальні професійні потреби).

ФК 11. Здатність аналізувати зміст існуючих підручників, збірників задач, методичних і навчальних посібників та інших дидактичних матеріалів, зміст різних електронних ресурсів, призначених для комп'ютерної підтримки процесу навчання математики, інформатики (в ЗЗСО), вищої математики й методики навчання математики.

ФК 12. Здатність добирати й застосовувати сучасні й ефективні методики й технології навчання математики (в ЗЗСО й закладах фахової передвищої освіти), інформатики (в ЗЗСО), методики навчання математики, виховання й розвитку учнів/здобувачів.

Виконання завдань педпрактики спрямоване на досягнення програмних результатів навчання (ПРН), зокрема:

ПРН 1. Демонструє достатні знання, вміння, навички й переконання в необхідності здійснювати усну й письмову комунікацію українською мовою (вільно спілкується українською мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять з математики й інформатики).

ПРН 2. Володіє концептуальними та методологічними знаннями з елементарної математики, інформатики, вищої математики, здатен застосовувати ці знання у професійній діяльності на межі предметних галузей.

ПРН 4. Демонструє готовність до практичного застосування математичних знань та умінь, знань з інформатики у повсякденному житті та у широкому діапазоні можливих місць виконання професійних обов'язків.

ПРН 5. Знає вимоги до результатів навчання за державними стандартами освіти, освітніми програмами, ключові, загальні й фахові компетентності здобувачів освіти; знає й уміє добирати доцільні форми, методи й засоби навчання математики, інформатики, вищої математики відповідно до виду, мети й завдань заняття, вікових та інших індивідуальних

особливостей учнів/здобувачів для досягнення результатів навчання, формування компетентностей.

ПРН 6. Знає зміст і особливості інноваційних технологій і методик навчання математики й інформатики та здатен упроваджувати їх. Уміє ефективно поєднувати різні технології та інструменти навчання (включаючи електронне, дистанційне навчання).

ПРН 9. Знає і вміє застосовувати методи збору інформації, її узагальнення, структурування, систематизації, аналізу, синтезу, оцінювання; здатен обґрунтовувати й аргументувати основні результати дослідження під час наукової або професійної дискусії (в сфері освіти з математики й інформатики, вищої математики, на межі предметних галузей), підготувати українською й англійською мовами звіт, тези, статтю за результатами дослідження, виконання проєкту.

ПРН 10. Використовує цифрові освітні пристрої, їх базове програмне забезпечення; здатен працювати з операційними системами, сервісами, застосунками, файлами, мережею Інтернет.

ПРН 11. Знає і застосовує правила критичного оцінювання інформації та критерії медіаграмотності (достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток учнів/здобувачів, на прийняття рішень); правила безпеки роботи в цифровому середовищі, зокрема здатен забезпечувати захист і збереження персональних даних.

ПРН 12. Свідомо добирає існуючі електронні (цифрові) освітні ресурси, модифікує, редагує й комбінує їх, створює нові електронні (цифрові) ресурси (за потреби); оцінює їх ефективність для досягнення навчальних цілей з математики, інформатики, вищої математики відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки й потреб учнів/здобувачів; використовує безпечне освітнє електронне (цифрове) освітнє середовище для навчання учнів/здобувачів математики, інформатики, вищої математики, оцінювання та моніторингу їх результатів навчання (у тому числі під час дистанційного навчання).

2. Зміст діяльності студентів-практикантів

Під час практики студент виконує індивідуальні завдання згідно з календарним графіком її проходження.

Етапи практики «Підготовка до написання магістерської роботи»

№ п/п	Семестр	Кількість кредитів/годин	Відповідальна кафедра
1.	I	2/60	кафедра фізико-математичної освіти та інформатики
2.	II	3/90	
3.	III	3/90	

I навчальний семестр

Студент-практикант під керівництвом наукового керівника повинен:

- ознайомитися з науковою темою, над якою працює кафедра фізико-математичної освіти та інформатики;
- узгодити й затвердити тему кваліфікаційної роботи магістранта й індивідуальний графік роботи над нею із вказівкою основних заходів і термінів їхньої реалізації;
- обґрунтувати актуальність обраної теми, визначити сучасний стан цієї проблеми;
- з'ясувати мету, цілі і завдання дослідження; визначити об'єкт й предмет дослідження;

- схарактеризувати методологічний апарат дослідження, підібрати і проаналізувати основні літературні джерела, які будуть використані як теоретична база дослідження.

У результаті цього магістрант повинен представити детальний огляд літератури з теми дослідження, що ґрунтується на актуальних науково-методичних публікаціях і містить аналіз основних результатів і положень, отриманих провідними спеціалістами в галузі обраного дослідження, оцінку їхнього можливого використання в рамках дослідження, а також передбачуваний особистий внесок автора в розробку теми. Основу огляду літератури повинні становити джерела, що розкривають теоретичні аспекти досліджуваного питання, у першу чергу монографії й статті наукових журналів, не старше 20 років, якщо мова не йде про історичний експурс.

Індивідуальний графік проходження практики «Підготовка до написання магістерської роботи» студентом 1 курсу магістратури денної/заочної форми навчання спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика)

ІІІ

Завдання за планом	Термін виконання	Фактичне виконання
1. Розробка індивідуального графіку проходження практики. Узгодження його з науковим керівником магістерської роботи та керівником практики від кафедри		
2. Формулювання теми магістерської роботи, визначення наукового апарату дослідження		
3. Розробка змісту та завдання магістерської роботи Узгодження їх з науковим керівником магістерської роботи.		
4. Підбір методів дослідження (заповнення таблиці 1)		
5. Ознайомлення з науково інформаційними джерелами за спеціальністю, обрання наукової проблематики та формування бібліографії		
6. Ознайомлення зі змістом авторефератів дисертацій за останні 5-7 років за обраним напрямом досліджень, вибір автореферату, який найповніше відображає наукові інтереси практиканта, та написання відзиву на нього		
7. Ознайомлення зі змістом публікацій у фахових виданнях за останні два роки за обраним напрямом досліджень, вибір наукової статті, яка найповніше відображає наукові інтереси практиканта, та написання рецензії на неї		
8. Ознайомлення з нормативно-правовою документацією за обраною проблематикою		
9. Розробка завдання магістерської роботи та плану роботи магістра. Узгодження їх з науковим керівником магістерської роботи.		
10. Створення в Google Академії (https://scholar.google.com.ua) власного профілю та власної бібліотеки із актуальними статтями, підручниками, посібниками, авторефератами тощо з теми дослідження		
11. Оформлення звіту з практики		
Узгоджено: дата	Підпис наукового керівника	Підпис керівника від кафедри

Основними завданнями огляду літератури є:

- ознайомлення з матеріалами за обраною темою дослідження, їхня класифікація, відбір найцікавіших досліджень, основних фундаментальних праць, найсуттєвіших результатів; для цього треба вивчати літературу не тільки з «вузької» теми, а й за близькими до неї темами;

- виявлення напрямів досліджень, які викликають найбільшу цікавість, ще недостатньо досліджені і могли б стати темою кваліфікаційної роботи магістра;
- формулювання напрямів наукового пошуку в магістерській роботі, характеристика методів й основних розділів теоретичної та експериментальної частин дослідження; і на завершення огляду – перша редакція орієнтовного плану роботи;
- отримання вихідного матеріалу для написання частини магістерської роботи, складання анотованого покажчика статей і книг за обраною темою.

Можна рекомендувати такий типовий план щодо пошуку та огляду літератури:

- загальна характеристика проблеми досліджень, значення останньої в освітній діяльності;
- класифікація основних напрямів досліджень у даній галузі; визначення напрямів, практично використовуваних, і таких, які перебувають у стадії розробки, відображення різних точок зору на розв'язання проблеми;
- детальний виклад результатів досліджень за кожним розділом класифікації; для теоретичного дослідження – опис використаної методики, застосованого математичного апарату; для експериментальної роботи – найважливіші схеми, їхнє дослідження й основні результати; критичний аналіз цих матеріалів із пропозиціями та зауваженнями;
- у кінці кожного розділу – висновки, підсумки досліджень і перелік основних нерозв'язаних проблем;
- на завершення огляду – формулювання основних напрямів досліджень, їхня актуальність і кінцева мета; орієнтовний план роботи із зазначенням запропонованої методики теоретичних та експериментальних робіт.

Існує два критерії самоперевірки правильності написання огляду: огляд пишеться не за авторами, а за завданнями досліджень; огляд тоді написаний правильно, коли його можна публікувати як самостійну статтю.

Слід проглянути і відібрати тільки ту літературу, використання якої дозволить розкрити обрану тему дослідження, а опис джерел доцільно подавати тільки за тими з них, які відібрані для використання в роботі. Посилатися слід на останні видання праць. Раніші видання можна зазначати лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, не включений до останнього видання. Не варто включати до бібліографічного списку праці, на які немає посилання в тексті роботи, і вони фактично не були використані, а також енциклопедії, довідники, науково-популярні книжки, газети.

У будь-якому дослідженні треба обмежувати себе як за шириною охоплення теми, так і за глибиною її розробки: з цього випливає, що необхідно сформулювати не тільки завдання даного етапу дослідження, а й обмеження у вирішенні загального завдання. Обмеження особливо важливі на етапі написання магістерської за готовим чорновим матеріалом.

Поради щодо техніки роботи:

1. Для виконання великої роботи необхідно звільнитися від дрібних сторонніх справ.
2. Не можна робити дві справи одночасно: це не означає, що не варто чергувати складну і просту, особливо механічну роботу.
3. Треба знайти індивідуальні засоби «втягування» в роботу. Як правило, у всіх науковців найбільші труднощі викликає початок роботи. Універсальних засобів «втягування» немає, вони для кожного індивідуальні. Краще розпочинати роботу з перечитування раніше написаного матеріалу та його коригування. Після 30-40 хв. такої праці з'являється бажання йти далі. Також індивідуально має бути обраний час роботи з граничною творчою продуктивністю.
4. Особливу увагу слід звернути на допустиму тривалість праці та необхідний час відпочинку. Кожна праця вимагає дотримання режиму, інакше вона стає малопродуктивною і може призвести до втрати віри у свої сили.

5. Не працювати без плану. За весь період роботи над магістерською може існувати кілька планів. Контролювати хід роботи, обмежувати глибину розробки. За результатами контролю треба коригувати як загальний план, так і окремі його частини.

Формулювати *завдання* необхідно якомога ретельніше, оскільки описання їхнього розв'язання становить зміст розділів праці. Це важливо також і тому, що заголовки таких розділів народжуються саме з формулювання завдань дослідження.

Основними методологічними вимогами до виокремлення *завдань дослідження* є такі:

1. Завданнями дослідження називають проблемні запитання, відповіді на які необхідні для досягнення мети дослідження.

2. Визначення, формулювання і послідовність викладу завдань дослідження мають чітко відповідати його темі, об'єкту, предмету та меті.

3. Сукупність поставлених у дослідженні завдань повинна бути мінімальною, достатньою для досягнення мети дослідження.

Актуальність обраної теми дослідження – це її наукове та практичне значення, тобто усвідомлення того, що нового внесе ця робота в науку, де можна загалом або частково використати результати роботи: в діяльності самого магістранта або після їхнього опублікування вони стануть надбанням широкого кола людей, яких цікавить ця проблема. У зв'язку з цим магістерська робота повинна бути високої якості, а кожен магістрант має прагнути, щоб його робота була корисною для якомога більшої кількості людей.

Обґрунтування актуальності теми дослідження здійснюється на основі аналізу проблемної ситуації, яка відображає суперечність між реальним станом об'єкта дослідження та сучасними завданнями. Опис актуальності не повинен бути багатослівним – обсягом 1,5 – 2 сторінки.

Мета дослідження – це запланований результат. Результат має бути конструктивним, тобто спрямованим на вироблення суспільно корисного продукту з вищими, ніж було раніше, показниками якості або процесу її досягнення. Поставленої мети досягти треба обов'язково. Мета конкретизується у завданнях та розкривається в межах роботи у конкретних пунктах плану (розділах роботи). І неодмінно перевірити, чи визначене чітко досягнення мети у висновках.

Для правильного визначення мети дослідження потрібно чітко з'ясувати:

1. Сутність досліджуваної проблеми та її головні суперечності, основні проблемні питання теоретичного та (або) експериментального характеру, які підлягають вирішенню шляхом наукового дослідження.

2. Сучасне теоретичне знання, яке може бути використане для пояснення структури і законів функціонування об'єкта, який вивчається.

3. Основні шляхи та обсяги необхідного теоретичного та (або) експериментального обґрунтування предмета дослідження.

4. Відомі в психології (або провідній щодо об'єкта дослідження науці) методи і засоби для проведення теоретичного та (або) експериментального вивчення предмета.

Не потрібно формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Обов'язковим елементом вступу є визначення *об'єкта* і *предмета* дослідження.

Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення. Предмет міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага, оскільки предмет дослідження визначає тему магістерської роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва. Об'єкт дослідження – це та частина матеріального світу, яка привернула увагу дослідника. Стосовно об'єкта дослідження необхідно усвідомити: об'єкт

дослідження новий чи традиційний. Предмет дослідження – це розглянута у роботі сторона об'єкта дослідження та його досліджувані якість і галузь використання.

Вступ до магістерської роботи містить також узагальнений опис методів та організації дослідження. *Метод дослідження* – (від гр. μέθοδος – шлях дослідження, спосіб пізнання) – нормативний обґрунтований спосіб проведення наукового дослідження. Це шлях наукового пізнання, який впливає із загальних теоретичних уявлень про сутність об'єкта дослідження.

Методи збору емпіричних фактів обираються за метою та завданнями дослідження:

- ✓ *описати факти*: спостереження, аналіз продуктів діяльності, бесіда, інтерв'ю, анкетування, вивчення життєвого шляху (біографічний метод) та ін.;
- ✓ *виміряти психічні явища* – тести;
- ✓ *визначити особливості* – констатувальний (природний або лабораторний) експеримент;
- ✓ *знайти фактори, виявити психологічні умови розвитку та перетворити явище* – формувальний психолого-педагогічний експеримент.

Форми звітності студента про практику

Після закінчення практики у трьохденний термін студент-практикант повинен представити *груповому керівникові* таку **документацію**:

1. Індивідуальний графік проходження дослідницької практики Підготовка до написання магістерської роботи з відмітками про його виконання.
2. Вступ магістерської роботи (актуальність обраної теми дослідження, аналіз праць науковців, які працювали над вирішенням даної проблеми, з висновком: що зроблено, а що ще з цієї теми не досліджено; мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження).
3. План магістерської роботи з коротким описом того, що планується розкрити в кожному підпункті.
4. Посилання на створений профіль в Google Академії (<https://scholar.google.com.ua>) власного профілю та власної бібліотеки із актуальними статтями, підручниками, посібниками, авторефератами з теми дослідження; попередній список науково-методичних джерел з теми дослідження.
5. Заповнену таблицю 1.

Таблиця 1.

Методи дослідження

Назва методу	Сутність методу	Реалізація в педагогічних дослідженнях
<i>Теоретичні методи дослідження</i>		
<i>Емпіричні методи дослідження</i>		
<i>Соціологічні методи дослідження</i>		
<i>Методи математичної обробки результатів дослідження</i>		

6. Звіт про проходження практики (Додаток А.5)

II навчальний семестр

Студент-практикант під керівництвом наукового керівника і керівника практики повинен:

- проаналізувати дібрану літературу з теми дослідження, на основі цього аналізу підготувати текст першого розділу магістерської роботи;
- розробити методологію збору даних, методів обробки результатів, оцінки їхньої вірогідності й достатності для завершення цієї роботи;
- провести експериментальне дослідження, проаналізувати одержані експериментальні дані, здійснити їхню математичну обробку;
- підготувати текст доповіді (тези).

Завдання за планом	Термін виконання	Фактичне виконання
1. Уточнення теми магістерської роботи, її наукового апарату.		
2. Виконання індивідуального завдання з обраної проблеми досліджень		
3. Написання першого розділу магістерської роботи		
4. Проведення експериментального дослідження		
5. Підготовка тексту доповіді (виступу) для участі у науковій конференції за обраною проблематикою		
6. Підготовка наукової статті за обраним напрямом досліджень (друк статті бажаний)		
7. Оформлення звіту з практики		
Узгоджено: дата	Підпис наукового керівника	Підпис керівника від кафедри

Наукова стаття має містити такі структурні елементи:

а) постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями (необхідно розкрити сутність і стан наукової проблеми у загальному вигляді, її теоретичну та (або) практичну значущість, зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; обґрунтувати актуальність дослідження та його важливість для подальшого розвитку відповідної галузі освіти);

б) аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання порушеної проблеми та на які спирається автор, виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено статтю (стисло, критично та у певній логічній послідовності необхідно проаналізувати основні положення останніх досліджень і публікацій, що безпосередньо стосуються порушеної проблеми, виокремити невирішені раніше частини загальної проблеми, яким присвячено статтю);

в) мета дослідження (необхідно висловити основну ідею публікації, яка має суттєво відрізнятися від сучасних уявлень про проблему, доповнювати чи поглиблювати уже відомі підходи; звернути увагу на введення до наукового обігу нових наукових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення вже відомих раніше, проте недостатньо вивчених; мета дослідження має впливати з постановки проблеми й аналізу останніх досліджень і публікацій, у ній повинно бути чітко визначено кінцевий науковий результат, вказано, на яких наукових передумовах ґрунтується, чим і як досягається (із залученням яких, зокрема, наукових гіпотез, ідей, явищ, законів));

г) виклад матеріалу дослідження та його основні результати (необхідно висвітлити: основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти, виявлені закономірності, зв'язки, тенденції, методика отримання та аналіз фактичного матеріалу, особистий внесок автора у досягнення і реалізацію висновків);

г) висновки (найбільш важливі результати дослідження, які містять наукову новизну і мають теоретичне та (або) практичне значення) (повинні мати форму синтезу накопиченої в основній частині статті наукової інформації, тобто послідовний, чіткий, логічний виклад отриманих автором особисто відповідно до поставленої мети найбільш важливих результатів дослідження, що містять наукову новизну і мають теоретичне та (або) практичне значення).

Форми звітності студента про практику

Після закінчення практики у трьохденний термін студент-практикант повинен представити *груповому керівникові* наступну документацію:

1. Індивідуальний графік проходження дослідницької практики студента з відмітками про його виконання.
2. Текст доповіді та презентація для участі у науковій конференції (сертифікат учасника).
3. Текст наукової статті/тез.
4. Звіт про проходження практики (Додаток А.5).

III навчальний семестр

Студент-практикант під керівництвом наукового керівника і керівника практики повинен:

- підготувати другий розділ магістерської роботи;
- узагальнити результати дослідження, зробити висновки, розробити пропозиції з використання результатів дослідження;
- оформити список використаних джерел;
- отримати висновок про дотримання академічної доброчесності;
- підготувати доповідь і презентацію для публічного захисту магістерської роботи та представити їх на методичному семінарі (засіданні) кафедри фізико-математичної освіти та інформатики.

Результати навчально-дослідницької роботи повинні бути оформлені в письмовому вигляді (звіт) і представлені для затвердження науковому керівникові та завідувачу кафедри.

Завдання за планом	Термін виконання	Фактичне виконання
1. Виконання індивідуального завдання з обраної проблеми досліджень		
2. Написання другого розділу магістерської роботи		
3. Оформлення списку використаних джерел		
4. Академічна доброчесність		
5. Виступ на семінарі (засіданні) кафедри		
6. Оформлення звіту з практики		
Узгоджено: дата	Підпис наукового керівника	Підпис керівника від кафедри

Форми звітності студента про практику

Після закінчення практики у триденний термін студент-практикант повинен представити *груповому керівникові* наступну документацію:

1. Індивідуальний графік проходження практики студента з відмітками про його виконання.
2. Текст виступу та презентацію.
3. Звіт про проходження практики (Додаток А.5).

Оцінювання

Під час оцінювання якості проходження практик урахуються різні види діяльності студентів. **Оцінка «відмінно» (А)** ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, здав у визначений термін правильно оформлену документацію, повністю виконав індивідуальний графік.

Оцінкою «добре» (В) оцінюється практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; здав у визначений термін правильно оформлену документацію, повністю виконав індивідуальний графік.

Оцінка «добре» (С) ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні помилки при виконанні окремих форм навчальної або методичної роботи і затруднявся самостійно виправити або пояснити причину їх допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; здав у визначений термін правильно оформлену документацію, виконав індивідуальний графік на 80%.

Результати практики, оцінені на **«задовільно» (D)** свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою групового керівника або методиста практики, виконав індивідуальний графік на 75%.

Оцінка «задовільно» (E) ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з фахових предметів і вмінь застосовувати їх у практичній діяльності, невчасно здав документацію виконав індивідуальний графік на 60%.

Оцінка «незадовільно» (FX) ставиться тоді, коли студент не готовий до виконання завдань практики внаслідок слабких знань з предмету або безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Загальний бал за практику

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за ECTS	Бальна шкала навчального закладу	Середньозважений коефіцієнт
«відмінно»	A	90-100	4,51-5,00
«добре»	B	82-89	4,01-4,5
	C	74-81	3,5-4,0
«задовільно»	D	64-73	2,83-3,43
	E	60-63	2,51-2,75
«незадовільно»	FX	35-59 (із можливістю перездачі)	2,00-2,5
	F	1-34 (з обов'язковим повторним курсом)	0,00-1,99

Рекомендована література

1. Бейлін М. В. Основи наукових досліджень : навчально-методичний посібник. Харків : ХДАФК, 2012. 184 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. К. : АБУ, 2002. 480 с.
3. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2009. 240 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник. К. : Кондор, 2003. 192 с.
5. Марцин В.С. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-162.html>

6. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник для студентів / За ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
7. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень: навч. Посібник. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2010. 232 с.
8. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: підручник. К. : Знання, 2007. 270 с.
9. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення : навч. Посібник. К.: Лібра, 2004. 344 с.
10. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : Знання, 2005. 309 с.
11. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посібник. К : Видавничій Дім «Слово», 2004. 240 с.
12. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. К. : Знання, 2008. 310 с.
21. Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських і дисертаційних робіт: навчальний посібник. Харків : Еспада, 2007. 368 с.

ДОДАТКИ**ДОДАТОК А.1****ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ**

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра педагогіки, психології,
соціальної роботи та менеджменту

Документація

студента (ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)
який (яка) проходив (ла) педагогічну практику
у _____ класі _____
(назва закладу)
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник: (прізвище, ініціали)

ДОДАТОК А.2

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОБОТИ

"Затверджую"
 Класний керівник _____
 Груповий керівник _____
 " _____ " _____ 20 ____ р.

Індивідуальний план роботи
 студента (ки) – практиканта (ки)

(прізвище, ім'я, по батькові)
 групи ____, курсу ____, факультету (Інституту) _____
 Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
 який(а) проходив(ла) педагогічну практику в __ класі, ЗЗСО __
 з ____ по ____ 20 ____ року

Тижні	Дата	Зміст роботи	Аналіз роботи
-------	------	--------------	---------------

Основні напрями роботи, які слід відобразити в індивідуальному плані:

1. Знайомство з навчальним закладом.
2. Аналіз психолого-педагогічної характеристики класного колективу.
3. Вивчення поведінки важковиховуваних учнів.
4. Знайомство з родиною учня.
5. Аналіз етичної бесіди, читацької конференції або заняття гуртка.
6. Аналіз спілкування між учителем та учнями.

Індивідуальний план складається на весь період практики та затверджується груповим керівником.

На останній сторінці індивідуального плану має бути підпис практиканта.

Після завершення педагогічної практики на підставі індивідуального плану студент-практикант готує звіт про виконану роботу.

ЩОДЕННИК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ

студента (ки) _____ групи, ___ курсу,
факультету (Інституту) _____
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)

1 сторінка:

Керівник практики від ЗВО _____

Директор школи _____

Заступник директора школи з навчальної роботи _____

Заступник директора школи з виховної роботи _____

Класний керівник _____

2 сторінка:

Розклад уроків і дзвінків

3 сторінка:

Список учнів класу із вказівкою доручень

4 сторінка:

Список вчителів-предметників класу

5 сторінка:

Схематичне розміщення учнів у класі.

Педагогічний щоденник – це робочий документ студента. Його ведення сприяє осмисленню студентами своєї педагогічної роботи, формуванню вмінь бачити кожную дитину у взаєминах із товаришами і колективом, простежувати динаміку розвитку дитячого колективу й особистості школяра, опановувати методику правильної оцінки справ і вчинків як дітей, так і власних, розвивати уміння аналізувати й оцінювати виховні справи.

У щоденнику студент відображає педагогічну, організаторську діяльність, а також діяльність дитячого колективу, аналізує окремі педагогічні ситуації, формулює висновки, узагальнення, окреслює педагогічні перспективи. Педагогічний щоденник призначений також для фіксації сучасних методичних матеріалів, що використовуються в роботі школи, де студент проходить практику.

Зразок запису в щоденнику (фрагмент)

Класний керівник 10-го класу (прізвище, ініціали можна не зазначати) за допомогою методики соціометричного обстеження визначив статус учнів у класі, тим самим з'ясував роль кожного учня в класі, провів анкетування "Ваша дитина".

Одержані результати стали підставою для планування виховної роботи на наступний навчальний рік. Учитель поставив за мету працювати над згуртованістю класного колективу, виховувати творчу особистість з високими моральними якостями.

Педагогічний щоденник слугує засобом зв'язку теорії з практикою. Під час навчальних занять із педагогічних, психологічних та фахових дисциплін (методик) студенти використовують спостереження, проведені у школі, аналізують цікавий педагогічний досвід, обговорюють складні педагогічні ситуації. Щоденник є обов'язковим документом педагогічної практики. Контроль його ведення здійснює груповий керівник.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА–ПРАКТИКАНТА

ЗВІТ

студента(ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету (Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

який (а) проходив (ла) педагогічну практику

в ___ класі/групі ЗЗСО/ПЗО/ЗФПО _____ № _____

з ___ по ___ 20__ року

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи. Він є письмовим аналізом й узагальненням діяльності студента під час практики із зазначенням своїх досягнень і недоліків.

У звіті зазначається:

1. Аналіз та оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази навчального закладу, класу/групи, в якій студент працював, кабінетів; узагальнення змісту навчально–виховної роботи вчителя–предметника/викладача та класного керівника/керівника гуртка/викладача.

2. Зміст виконання індивідуального плану практики:

– що зроблено за планом?;

– що не виконано і чому?;

– яка робота спрямована на допомогу вчителю/викладачу, класному керівникові/куратору?

3. Позитивні й негативні аспекти спілкування з здобувачами освіти та вчителем/викладачем.

4. Виконання завдань позакласної роботи згідно з індивідуальним планом: які виховні завдання розв'язувалися; які форми виховної роботи застосовувалися; аналіз власних досягнень і невдач

5. Документи закладу освіти, з якими ознайомились.

6. Яка була опрацьована психолого-педагогічна література.

7. Уміння та навички, набуті в процесі практики. Які завдання ставитимуться на майбутнє?

8. Міра оволодіння методикою роботи класного керівника/куратора.

9. Аналіз студентом-практикантом роботи, проведеної в класі/групі.

11. Професійні враження від практики, її позитивні та негативні моменти; висновки.

12. Пропозиції щодо поліпшення організації та проведення педагогічної практики.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА–ПРАКТИКАНТА

ЗВІТ

студента(ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету_(Інституту)_____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

який (а) проходив (ла) дослідницьку практику

Підготовка до написання магістерської роботи

з _____ по _____ 20__ року

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи.

I семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - що зроблено за планом?;
 - що не виконано і чому?
2. Яка була опрацьована психолого-педагогічна література.

II семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - що зроблено за планом?;
 - що не виконано і чому?
2. Де були представлені результати проведених досліджень (конференції, вебінари, семінари тощо, з підтвердженням участі).
3. Чи проводилося експериментальне дослідження і на базі чого, його результати (за наявності такого).

III семестр

У звіті зазначається:

1. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - що зроблено за планом?;
 - що не виконано і чому?
2. Чи були представлені результати дослідження на семінарі кафедри.
3. Чи пройдено перевірку на академічну доброчесність та її результати.
4. Наукова новизна виконаного дослідження, його теоретичне та практичне значення.

ДОДАТОК А.6

Зразок оформлення індивідуального плану роботи магістранта

Титульна сторінка:

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

“Затверджую”
Груповий керівник _____

« ____ » _____ 20__ р.

Індивідуальний план роботи магістранта-практиканта
(спеціальність)
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка,
який(яка) проходив(ла)практику в

назва закладу вищої передфахової освіти
з « ____ » _____ 20__ р. по « ____ » _____ 20__ р.

Глухів – 20__ р.

Друга сторінка та інші (варіант на вибір магістранта)

При плануванні та організації своєї роботи під час педпрактики з метою врахування бюджету часу, магістрантам рекомендується планувати виконання завдань практики з орієнтацією на метод ”Альпи”

Варіант 1

Схема індивідуального плану роботи за методом “Альпи”

Дата	Вид робіт	Пріоритет			Час виконання	Делегування справи	Аналіз виконання
		А	Б	В			

Варіант 2

Дата	Планування навчальної роботи у ВНЗ	Науково-дослідна робота	Науково-методична робота	Вивчення та аналіз досвіду роботи ЗВО	Ознайомлення зі специфікою організації закладу новітнього типу

ДОДАТОК А.7**Схема аналізу лекції**

На початку звіту про аналіз вказуються наступні дані: Спеціальність (спеціальності), для яких читається лекція. Курс. Навчальний предмет. Тема лекції. Місце проведення. Викладач.

Під час відвідування лекцій варто розглядати їх зміст і методику, керуючись такими критеріями:

- 1) використання в процесі читання лекцій новітніх здобутків вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної науки (комплекс застосування принципів, методів, прийомів і засобів навчання, проблемний виклад, обґрунтованість створення проблемних ситуацій, позитивне розв'язання внутрішніх суперечностей лекцій, навчальна діагностика тощо);
- 2) активізація розумових сил студентів, її шляхи, прийоми та засоби;
- 3) професійна орієнтація лекції;
- 4) системність і послідовність у розкритті теми лекції;
- 5) міра пов'язаності лекції із самостійною роботою студентів, з їх підготовкою до проведення практичних, лабораторних та індивідуальних занять;
- 6) критичні зауваження, пропозиції щодо покращення проведення лекції.

Схема аналізу практичного (лабораторного) заняття

На початку звіту про аналіз вказуються наступні дані: Спеціальність, для якої проводиться заняття. Курс. Група. Навчальний предмет. Тема заняття. Місце проведення. Викладач.

Далі висвітлюються такі питання:

- а) структура заняття (чи відповідає вона специфіці практичного (лабораторного) заняття);
- б) основні методи проведення заняття, в тому числі дослідницькі, їх раціональність і наукове спрямування;
- в) професійні вміння та навички, що формуються у студентів (відсутність яких знань та умінь у студентів ще відчувається?);
- г) забезпечення студентів необхідними засобами навчання, дидактичним матеріалом;
- д) якість зробленої інструкції щодо виконання самостійного (домашнього) завдання;
- е) перелік труднощів, що виникли у викладача і студентів у ході заняття;
- є) ефективність заняття;
- ж) критичні зауваження і пропозиції щодо поліпшення структури та вдосконалення методики проведення.

ДОДАТОК А.8

Методика виховної роботи куратора в академічній групі

Куратор працює з академічною групою впродовж усього навчання. Тому в його діяльності простежується певна етапність (А. Наумчук).

1. Діяльність куратора на першому курсі (адаптаційний період). Це етап формування пристосувальних механізмів у студентів-першокурсників, активізації психічних процесів як відповідної реакції організму на нові умови, створення умов для сприйняття студентом нової соціальної ролі. Куратор насамперед вивчає схильності, здібності, інтереси та нахили студентів, щоб педагогічно доцільно залучати їх до активної навчально-виховної, громадської, трудової та фахової діяльності, формує первинний колектив академічної групи, виробляє у студентів навички самостійного розв'язання різних проблем.

Форми і методи виховного впливу куратор обирає на власний розсуд, які вважає найефективнішими. Найпоширенішими є відверті бесіди зі студентами на різноманітну тематику, метою яких є зближення студентів.

Ефективним виховним заходом на цьому етапі є зустріч з батьками. Вона дає поштовх студентам до активної, відповідальної праці, є своєрідним звітом про вміння організувати себе, свій побут, відпочинок, навчання, вміння планувати свій час, сформованість умінь та навичок навчальної праці.

Досвід свідчить, що тільки дружнє ставлення до студентів сприяє формуванню хороших стосунків з ними. Водночас куратор повинен бути вимогливим, особливо щодо успішності. Від того, наскільки ефективно працює куратор протягом кількох перших місяців навчання, залежить успішність студентів у майбутньому.

2. Закріплення навичок саморегуляції студента в процесі адаптаційного періоду. Куратор покликаний надавати допомогу в організації режиму студента; з'ясувати проблеми, пов'язані з побутовими умовами; координувати участь студентів у різноманітних видах діяльності; активізувати діяльність студентського самоврядування. Важливо також формувати у студентів відповідальне ставлення до виконання своїх навчальних і громадських обов'язків, розвивати навички самоосвіти, самоорганізації, самодисципліни, самоконтролю і самовиховання.

На цьому етапі необхідно зміцнити зв'язки навчання студентів з виробництвом, виховувати в них готовність до постійного вдосконалення фахової майстерності. Ці завдання передбачають певні методи роботи. Ефективними є зустрічі з досвідченими фахівцями та керівниками підприємств, установ, організацій, де в майбутньому працюватимуть студенти. На першому курсі такі зустрічі організують з метою загального ознайомлення студентів з особливостями роботи виробництва. На наступних курсах її спрямовують на те, щоб кожен студент замислювався над тим, яким він стане фахівцем.

3. Стійка адаптація. На цьому етапі закріплюються знання, уміння і навички самовиховання, стабілізується успішність, зростає рівень самостійності, активності в науково-дослідній та громадській роботі, самоорганізації вільного часу тощо. У цей період студентський колектив уже сформувався і згуртувався, тому робота куратора полягає в організації колективної діяльності усіх членів групи (проведення екскурсій, походів тощо).

4. Післяадаптаційний етап. У процесі навчально-виховної роботи формуються вміння та навички самоосвітньої діяльності, намагання професійно самовдосконалитися. Оскільки з'являються нові джерела виховного впливу на студентську молодь, куратору слід тримати в полі зору всю життєдіяльність академічної групи, вникати в усі процеси, які відбуваються у молодіжному середовищі, аналізувати, оцінювати потік інформації і спрямовувати її у потрібному напрямі.

У своїй діяльності куратори використовують різноманітні методи і форми виховної роботи. Це щотижневі виховні години, які включаються до розкладу академічних занять, а викладачеві — до індивідуального плану роботи; бесіди за «круглим столом», дискусійні клуби, інші заходи виховного впливу в студентських аудиторіях і гуртожитках (із залученням фахівців різного профілю); культпоходи історичними місцями рідного краю, до музеїв, картинних галерей, на виставки, до театрів; колективний перегляд кінофільмів та вистав і їх обговорення;

індивідуальна виховна робота зі студентами з урахуванням їх особливостей.

Ефективність виховної роботи куратора академічної групи значною мірою визначається її плануванням. Воно має бути чітким і цілеспрямованим, що дасть змогу уникнути багатьох помилок та негативних явищ у студентській групі. План виховної роботи передбачає реалізацію конкретних цілей і завдань. Залежно від мети кожна форма роботи має свою специфіку і потребує врахування потреб, інтересів, індивідуальних особливостей кожного студента, співтворчості педагогів та студентів в організації виховної роботи, обґрунтованості виховних заходів тощо.

Результативність роботи кураторів значною мірою залежить від дотримання певних умов, які передбачають:

- планування роботи спільно з активом групи;
- вибудовування стосунків з групою залежно від педагогічної ситуації, а також з урахуванням індивідуальних особливостей студентів;
- залучення усіх студентів до суспільних справ і відповідальності за них;
- допомогу студентам у виконанні багатьох суспільних ролей;
- запобігання байдужості, безконтрольності і безвідповідальності;
- сприяння розвитку студентського самоврядування, ініціативи, суспільної активності.

У своїй діяльності куратор досягає бажаних наслідків за умови, якщо займає стосовно майбутніх спеціалістів позицію старшого колеги, володіє необхідним стилем спілкування зі своїми вихованцями, який допомагає йому переконувати, а не карати, радити, а не диктувати, уважно вислуховувати студентів, підтримувати і пропагувати цінне, що є в їхніх пропозиціях, тактовно застерігати від можливих помилок, виявляючи турботу про формування у них позитивних якостей і подолання недоліків.

Критеріями ефективності управління системою виховної роботи на рівні куратора академічної групи є: рівень вихованості майбутніх фахівців; активність, згуртованість групи; стабільний режим роботи академічної групи, відсутність серйозних випадків порушень трудової та навчальної дисципліни студентами; позитивна мотивація навчально-виховної діяльності студентів, що виявляється у навчально-пізнавальній, науково-дослідній, інших видах діяльності; мікроклімат у групі, що сприяє самореалізації особистості кожного студента; різноманітність форм виховної позааудиторної роботи, що допомагає самореалізації особистості кожного студента; діяльність студентського самоврядування у групі; участь групи у заходах навчального закладу; сприятливі умови проходження адаптаційного періоду студентами 1-го курсу; оволодіння студентами досвідом соціальної поведінки.

Діяльність кураторів у зарубіжній практиці вищої школи має свої особливості. Наприклад, куратор в американських університетах закріплюється не за групою студентів, а за окремими студентами. Це зумовлено тим, що там академічні групи мають не сталий, а змінний характер за кількістю і за поіменним складом студентів залежно від навчального плану, дисципліни, викладача, який веде її, розкладу занять тощо. Американський наставник бере під опіку студента-першокурсника, допомагає йому адаптуватися до університетського середовища, зорієнтуватися у способах опанування навчальних дисциплін, є його порадиником, консультантом.

В американських університетах студентське середовище структуроване різноманітними громадськими об'єднаннями, які переважно мають характер клубів за інтересами. Наприклад, в університеті штату Айова функціонує понад 500 громадських структур, діяльність яких підтримується і контролюється університетом. За кожною з них закріплено куратора з числа адміністраторів, викладачів, співробітників університету. У цьому ж університеті є стадіон з трибунами на 40 тис. глядачів, великий спортивний комплекс, палац культури та ін. У гуртожитках зі студентами працюють соціальні педагоги, практичні психологи, соціологи та інші фахівці. Попри таке потужне забезпечення позанавчального життя студентів, в американських університетах діють інститути наставників. Щоправда, їхня місія і функціональне спрямування в роботі зі студентами має інші акценти, ніж у вітчизняних навчальних закладах. Це зумовлено тим, що значна кількість проблем студентського життя у них розв'язується певними структурами, службами та спеціалістами.

Планування роботи куратора академічної групи

Головним у роботі куратора є забезпечення систематичності навчально-виховної роботи в академічній групі, чіткої організації високого рівня всього навчального процесу, планомірного і продуманого спілкування зі студентами.

Комплексний підхід до виховної роботи дає можливість урахувати послідовність етапів розвитку особистості студентів від курсу до курсу, поступово ускладнюючи завдання виховання.

Виховна робота повинна бути організована диференційно, враховуючи рік навчання, особливості різних категорій студентів (відстаючі студенти, відмінники, активісти та ін.), життя та побуту студентів кожного факультету, курсу, академічної групи, означеного сполучення масових, групових, індивідуальних форм та засобів виховання.

План виховної роботи групи складається на основі концепції виховної системи університету. Час складання плану – два тижні після початку семестру. Конкретні заходи з основних розділів плану включаються до поточних семестрових та місячних планів.

У процесі складання плану необхідно виявити думку студентів, урахувати їхні побажання, інтереси. Не можна заносити до плану такі справи, які не сприймаються студентами групи. План роботи на семестр обговорюється зі студентами, при цьому конкретизуються заходи, уточнюється час їх проведення, визначаються виконавці кожної запланованої справи. План виховної роботи затверджується на зборах групи.

На першому курсі основна увага повинна спрямовуватись на вивчення особистості студента-першокурсника, виявлення активу та вдосконалення його роботи, формування згуртованого колективу групи, засвоєння студентами особливостей навчальної діяльності та правил гуртожитку, прищеплення навичок самостійної роботи, роз'яснення важливої ролі вивчення суспільних дисциплін, педагогіки та психології, а також спеціальних предметів у підготовці майбутнього спеціаліста. Куратору треба звернути увагу на формування зацікавленості студентів до суспільно-політичної діяльності, заохочувати їх до виконання окремих громадських доручень.

На другому курсі важливе місце займає глибоке вивчення психолого-педагогічних дисциплін, пояснення значення для майбутнього вчителя суспільних дисциплін, виховання любові до обраної професії, вдосконалення навичок та вмінь із самостійного оволодіння знаннями, активна участь у громадській роботі, теоретичних конференціях з проблем суспільних наук, заняттях у школі молодого лектора, роботі в науковому студентському товаристві, агітаційній роботі серед громадян, різноманітні форми корисної праці, поширення естетичного кругозору, розвиток у студентів почуття гуманності та колективізму, мобілізація резервів з метою вдосконалення роботи в усіх напрямках навчально-виховних завдань.

На третьому курсі необхідно розвивати навички дій, що спираються на знання суспільних наук, практикувати індивідуалізацію навчання та розвиток самостійних знань студента, психолого-педагогічного мислення; проводити роз'яснення щодо сучасної методики наукового пізнання, ведення наукової роботи, надавати можливість для активної участі в науковій роботі кафедри, продовжувати заняття в школі молодого лектора, розвивати професійні інтереси та здібності студента; організовувати шефську допомогу першокурсникам, підшефним школам і дитячим закладам; формувати навички та вміння використання одержаних знань на практиці навчання й у вихованні школярів; продовжувати виховання в кожного студента свідомого ставлення до питань навчальної, трудової, суспільно-корисної та інших видів діяльності.

На четвертому курсі студенти повинні оволодівати науковою методологією, закріплювати знання, які отримали з практики навчання й виховання, стійкий інтерес до суспільно-політичної та спеціальної інформації, брати активну участь у науково-

дослідницькій роботі, всебічно та глибоко знайомитись з успіхами щодо реалізації основних напрямків у розвитку загальноосвітньої та професійної школи; продовжувати шефство над студентами молодших курсів і дитячими закладами.

На останньому курсі необхідно також знайомити студентів з останніми досягненнями в галузі педагогічної науки, з перспективами розвитку народної освіти.

План роботи куратора має такі розділи:

1. Вивчення особистості студента

- вивчення загальних відомостей про студента (знайомство з біографією, особистою справою і т. ін.);
- вивчення інтересів, потреб, переконань, ціннісних орієнтацій студента;
- вивчення студента в системі міжособистісних взаємин (характер стосунків, позиція, яку займає студент);
- вивчення рівня сформованості активної громадської позиції студента (щодо громадських доручень, навчальної діяльності, успішності, дисципліни, ініціативності, участь у шефській роботі, науково-дослідницькій діяльності);
- вияв рівня культури спілкування в групі (педагогічна етика, прояв гуманізму, колективізму, взаємодопомоги);
- вияв рівня сформованості професійної підготовки особистості студента (захопленість психолого-педагогічним циклом предметів та успішність з цих предметів, ставлення до всіх видів педагогічної практики, любов до дітей, прагнення до творчої професійної діяльності, прояв активності у громадській роботі, яка має професійну спрямованість).

2. Керівництво академічною групою

2.1. Самоврядування:

- вибори активу групи;
- розподіл обов'язків;
- вибори до студентських органів самоврядування;
- проведення кураторських годин;
- налагодження контактів із батьками;
- проведення зборів-звітів про навчальну, науково-дослідну роботу.

2.2. Навчальна діяльність:

- забезпечення контролю за успішністю: аналіз поточної успішності, підсумки екзаменаційних сесій;
- контроль за самостійною роботою студентів, за ходом виконання практичних, лабораторних та курсових робіт;
- стимулювання інтересів і потреб пізнавальної активності студентів шляхом використання активних форм проведення кураторських годин, ділові та імітаційні ігри, творчі звіти, розв'язання нестандартних педагогічних завдань та ін.

2.3. Професійно спрямована діяльність:

- забезпечення безперервної роботи студентів у загальноосвітній школі та інших дитячих закладах (участь у навчально-виховній, передвипускній і випускній практиці, закріплення студентів за школами та класами);
- робота студентів із підлітками в клубах, гуртках;
- діяльність студентів з педагогічно занедбаними дітьми в опорних пунктах, інспекціях у справах неповнолітніх при райВВС;
- індивідуальне шефство над важковиховуваними учнями;
- участь студентів у роботі педзагонів;
- вивчення передового досвіду з проблем виховання школярів та ін.

2.4. Суспільно корисна діяльність:

- включення студентів у діяльність із самоврядування та самообслуговування (в університеті, гуртожитку, таборі відпочинку);
- робота в дитячих оздоровчих центрах та педзагонах;

- участь у роботі бригад з наведення порядку в корпусі, аудиторіях, їх ремонті та оформленні.

2.5. Наукова робота:

- підготовка студентів до участі в наукових конференціях, конкурсах на кращу студентську роботу;
- підготовка рефератів з актуальних проблем суспільних, психолого-педагогічних та спеціальних наук;
- залучення студентів до СНТ, наукових гуртків;
- участь студентів у роботі факультету громадських професій;
- виступи студентів із науковими рефератами за результатами досліджень у період педагогічної практики;
- залучення студентів до розробок кафедральних науково-дослідницьких тем.

2.6. Моральне, правове, економічне та екологічне виховання:

- проведення лекцій і бесід з питань моральної, економічної та екологічної культури людини;
- участь студентів у науково-практичних конференціях з проблем етики й моралі вчителя;
- організація зборів та диспутів з питань моральної надійності людського фактора;
- проведення кураторських годин з проблем моральної відповідальності за справи своєї групи;
- проведення бесід і лекцій з важливих питань законності та правопорядку, природоохорони;
- проведення зустрічей з працівниками міліції, прокуратури з проблем "Людина та закон";
- проведення зустрічей з представниками товариств із захисту довкілля;
- організація дискусій, бесід з проблем етики економіки й моральних засад сім'ї та шлюбу, виховання дітей;
- обговорення матеріалів періодичних видань з економічних тем;
- проведення бесід "Кримінально-правова відповідальність за здійснення економічного злочину", "Відповідальність неповнолітніх перед законом", "Боротьба з економічними правопорушеннями", "Злочин проти державної, колективної та приватної власності";
- проведення зустрічей з економістами і юристами з питань прав та обов'язків, вечорів запитань та відповідей на економіко-правові теми;
- роз'яснення законодавства про соціально-економічний захист населення.

2.7. Фізичне виховання:

- залучення студентів до спортивної діяльності університету;
- участь студентів у спортивних секціях;
- участь у спортивних заходах факультету, університету та міських гуртках ДТДААФ;
- керівництво спортивними секціями у школах та дитячих закладах;
- залучення студентів до масового спорту;
- контроль куратора за відвідуванням студентами занять з фізичної культури.

Схема звіту магістранта-практиканта

Звіт
Магістранта-практиканта _____ (ПП)
_____ факультету

який (ка) проходив (ла) педпрактику у

назва закладу фахової передвищої освіти

з _____ по _____ 20__ року

Груповий керівник _____

Методист _____

Звіт пишеться відповідно до змісту діяльності магістрантів та індивідуального плану роботи.

1. Коротка характеристика умов проходження практики.
2. Виконання індивідуального плану. Причини відхилення від плану.
3. Труднощі, які відчули під час проходження практики.
4. Враження від практики. Загальні висновки, пропозиції відносно поліпшення практики.
5. Дата, підпис.

ДОДАТОК Б.1

ОРІЄНТОВНА СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ШКОЛИ ТА КЛАСУ

Виховна система класу – це спосіб організації життєдіяльності та виховання членів класного співтовариства, що становить цілісну й упорядковану сукупність взаємодіючих компонентів і сприяє розвиткові особистості та колективу.

<i>Компоненти виховної системи</i>	<i>Складові частини (елементи) компонентів</i>
1. Індивідуально–груповий	1. Класний керівник 2. Учні класу 3. Батьки учнів 4. Педагоги та інші дорослі, що беруть участь у виховному процесі і в життєдіяльності класного колективу.
2. Ціннісно–орієнтаційний	1. Цілі та завдання виховання. 2. Перспективи життєдіяльності класного співтовариства. 3. Принципи побудови виховної системи і життєдіяльності класу.
3. Функціонально–діяльнісний	1. Системоутворюючий вид діяльності, форми і методи організації спільної діяльності та спілкування, педагогічне забезпечення і самоврядування життєдіяльності класного колективу.
4. Просторово–часовий	1. Емоційно–психологічне, духовно–моральне і предметно–матеріальне середовище. 2. Місце і роль класу у виховному просторі освітнього закладу. 3. Зв'язок і стосунки класу з іншими спільнотами дітей та дорослих.
5. Діагностико–аналітичний	1. Методи та прийоми вивчення результативності виховної системи. 2. Форми і засоби аналізу, оцінки й інтерпретації отриманих результатів. 3. Критерії ефективності виховної системи.

Мірилом ефективності функціонування класної виховної системи можуть бути такі критерії: вихованість учнів, захищеність і комфортність дитини в класі; задоволення учнів та їх батьків життєдіяльністю класу, сформованість класного колективу, репутація класу; прояв індивідуальності ("обличчя") класної спільноти.

ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

План складається з урахуванням умов роботи школи, її оточення, контингенту батьків, особливостей класного колективу.

Орієнтовна схема плану виховної роботи класного керівника

1. Мета і завдання виховного процесу.
2. Проблема школи.
3. Проблема класного колективу.
4. Діагностичне анкетування.
5. Заповіді класу.
6. Відомості про учнів класу.
7. Характеристика класу.
8. Самоврядування.
9. Розділи:
 - загальношкільні заходи;
 - виховні години (тематика);
 - індивідуальні бесіди;
 - індивідуальні бесіди з батьками;
 - патронаж окремих батьків;
 - відвідування уроків;
 - робота з учителями–предметниками;
 - загальні поради.

ОРІЄНТОВНА ПРОГРАМА ВИХОВНОЇ РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Реалізація системи виховної роботи зумовлює:

- формування основних інтегративних якостей особистості;
- безперервну педагогічну діагностику, що поступово переходить у самодіагностику, самопізнання;
- практичну діяльність викладачів та вихованців;
- оптимальне поєднання індивідуального виховання, виховання у колективі та самовиховання;
- розвиток загальної і педагогічної культури вчителів і вихованців.

Програма виховної роботи в старших класах (10–11 класи)

Молода людина, яка входить у життя, має володіти такими якостями:

- високим рівнем освіти і культури;
- швидкою адаптивністю до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю;
- умінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, самодисципліною, самоконтролем, високою працездатністю;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі.

Виховання цих якостей здійснюється через комплексні цільові програми, що реалізуються спільно педагогами, батьками та учнями.

СХЕМА ПІДГОТОВКИ ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

План–конспект виховного заходу

проведеного в _____ класі/групі _____ ЗЗСО/ЗФПО _____
 студента _____ групи _____
 факультету(Інституту) _____
 Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

 (прізвище, ім'я, по батькові)

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі.

Він має бути взаємопов'язаний із життям класу, школи, життям країни. У процесі планування виховного заходу варто брати до уваги:

- 1) вікові і індивідуальні особливості здобувачів освіти конкретного класу/групи;
- 2) завдання, передбачені планом виховної роботи з певним класом/групою;
- 3) розвиток і становлення національної культури, традицій;
- 4) уподобання здобувачів освіти.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовується на формування та розвиток творчої самостійності здобувачів освіти, на виховання в здобувачів освіти шанобливого ставлення до людей, традицій рідного народу. Зважаючи на це слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – це процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних етапів:

1. Цілепокладання (аналіз обставин, визначення актуальності теми заходу, цілей, завдань виховної справи).
2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).
3. Організація діяльності вихованців у процесі проведення заходу.
4. Самовираження особистості і результати безпосереднього виховного впливу; колективний аналіз виховної дії; самоаналіз.
5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

Зміст і оформлення заходу:

1 сторінка – титульна: тема;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

3 сторінка – мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка – зміст заходу;

остання сторінка – використана література під час підготовки до виховного заходу.

Розробка програми виховного заходу

Підготовча частина

- визначення мети і завдань заходу;
- вибір форм, методів, засобів роботи з урахуванням віку здобувачів освіти;
- передбачення форми виховного заняття в залежності від змісту та спрямування виховних завдань, віку здобувачів освіти, рівня їхньої вихованості;
- стимулювання здобувачів освіти до підготовки та проведення заходу;
- залучення до участі в організації й проведенні заходу батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина

- визначення тривалості заходу з огляду на вік здобувачів освіти та місце проведення;
- побудова логічної послідовності ходу виховного заходу, визначення мети;
- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання і вправління, спонукання, а також змагання та заохочення);
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- добір матеріалу для оформлення композицій із метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Розробка

1. Накреслення плану виховного заходу (детального). Письмовий виклад.
 1. Написання сценарію.
 2. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

Схема написання конспекту виховного заходу

Тема: стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Приклад: "Я– громадянин України"

Мета: формулюється як ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий у діяльності.

Приклад: формувати моральну свідомість, національні риси характеру і вдачі, патріотичні почуття, громадську позицію, стимулювати учасників до глибокого засвоєння духовних надбань українського народу.

Мета конкретизується завданнями, що мають бути реальними та посильними.

Завдання виховання:

Приклад:

- ✓ виховувати риси моралі, духовності, культури;
- ✓ виховувати риси соціально активної особистості;
- ✓ формувати вміння в будь–якій ситуації діяти гуманно;

Форма проведення виховного заходу

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності).

Приклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято ("Сімейний альбом", "Бабусина скринька"), виховна година, брейн–ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони (народної мудрості), захист проєктів, літературна вітальня, свято, вікторина, ділова гра, фестиваль мистецтв, конкурси малюнків, листівок та плакатів, літературний суд, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу

і його традицій, від технічного забезпечення, індивідуальних можливостей та рівня професіоналізму практиканта.

Засоби

Надбання матеріальної та духовної культури, що спрямовані на правильне визначення кінцевої мети будь – якої діяльності.

Місце проведення: за вибором організаторів заходу.

Діяльна структура виховного заходу

(Продумайте, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу).

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Діяльність – фронтальна (колективна), групова, індивідуальна.

Види фронтальної діяльності:

Прослуховування вчителя, товаришів, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності:

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації (інтерв'ювання, робота в бібліотеці та Internetі).

Види індивідуальної діяльності:

види діяльності, ролі, з урахуванням інтересів, можливостей, бажань дітей, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

Організаційний етап

Розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій.

Реалізаційний етап (практичний етап, основний)

Розкриття мети та завдань заходу, активізація здобувачів освіти, спрямування їх на роботу.

Підсумковий етап

Аналіз позитивних досягнень, обґрунтованість висновків, заключне слово вчителя.

Виховна робота проводиться всіма учасниками навчально–виховного процесу, в основі якої лежать принципи виховання: гуманізму, демократизму, добровільності, особистісно–орієнтованого виховання, творчого підходу.

ДОДАТОК Б.5

СХЕМА АНАЛІЗУ ПОЗАУРОЧНОГО ЗАНЯТТЯ З ОКРЕМОГО ПРЕДМЕТА

1. Клас, предмет, з якого проводиться заняття.
2. Тема заняття.
3. Мета заняття, оцінка її формулювання й повідомлення учням.
4. Як зміст позакласного заняття співвідноситься з програмним матеріалом з навчального предмета?
5. Ступінь зацікавленості, незвичайності використаного матеріалу.
6. Оптимальність обсягу пропонованого матеріалу.
7. Участь учнів у підготовці заняття, їхня активність на занятті
8. Використання різних форм і методів проведення занять, їх доцільність та ефективність.
9. Чи проводилося нагородження переможців? Як? Доцільність і об'єктивність нагородження.
10. Чи рекомендувались додаткові джерела одержання інформації з теми заняття: журнали, книги, енциклопедії, альбоми тощо. Наскільки вдало це було зроблено?
11. Оцінка оформлення заняття, використання посібників і ТЗН у ході заняття.
12. Оцінка поведінки і мови ведучого.

ДОДАТОК Б.6

СХЕМА АНАЛІЗУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Алгоритм спостереження й аналізу позакласного виховного заходу

1. *Загальна характеристика.*

Загальні відомості: клас/група, кількість здобувачів освіти, його/її склад.

Тема та пізнавально-виховна мета заходу, форма проведення, педагогічна обґрунтованість вибору форм і мети, місце проведення, час проведення, відповідальна особа.

Урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхніх інтересів, запитів та побажань.

Значення заходу в системі виховної роботи.

2. *Підготовка заходу.*

Ініціатори заходу: актив, класний керівник/куратор, інші вчителі/викладачі, адміністрація закладу, батьки, ступінь активності учасників.

Мета і план проведення, визначення завдань.

3. *Хід заходу.*

Зміст заходу, його громадська спрямованість.

Характер поведінки здобувачів освіти, взаємозв'язок емоційного та інтелектуального впливу на здобувачів освіти.

Ставлення здобувачів освіти до заходу, сприймання ними основних ідей, рівень захопленості, прояв творчих здібностей.

Характеристика педагогічних засобів, педагогічного інструментування заходу. Прояв особистих якостей, авторитет учителя/викладача.

4. *Висновки та зауваження.*

Оцінка методичної своєрідності та ефективності заходу. Недоліки в ході підготовки та проведення, можливі шляхи їхнього усунення. Побажання щодо поліпшення підготовчої роботи та проведення виховних заходів.

ГОЛОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Напрями роботи з батьками:

1. Дитина в сім'ї.
2. Спілкування батьків з дітьми.
3. Спільна діяльність батьків та дітей.

Методи вивчення сім'ї:

1. Спостереження.
2. Бесіда.
3. Тестування.
4. Анкетування.
5. Діагностика.
6. Ділові ігри.
7. Аналіз дитячих малюнків про сім'ю.
8. Аналіз дитячих творів про сім'ю.

Форми роботи з батьками:

1. Батьківські збори.
2. Бесіди (колективні, групові, індивідуальні).
3. Конференції.
4. Дні відчинених дверей.
5. Відкриті уроки для батьків.
6. Семінари – практикуми.
7. Проведення соціологічних досліджень.
8. Сімейні вечори.
9. Прес – конференції з проблем сімейного виховання.
10. Усні журнали.
11. Конференції з досвіду сімейного виховання.

Аналіз педагогічної взаємодії з родиною

1. Вплив батьків учнів на виховну діяльність класу.
2. Участь батьків у підготовці дітей до сімейного життя.
3. Які аспекти має спілкування між учителями і батьками учнів?
4. Хто з батьків бере активну участь у батьківських зборах та заходах?
5. Якою мірою батьки беруть участь у житті класу?
6. Чи є у вчителя можливість зустрічатися з батьками у неофіційних обставинах?
З якою метою?
7. Чи спілкується вчитель із батьками "важких" дітей постійно, чи тільки тоді, коли виникають проблеми?
8. Чому не всі батьки залучаються до життя класу?
9. Що ви можете запропонувати, щоб зацікавити байдужих батьків і залучити їх до участі у шкільних справах?
10. Які методичні особливості спільної роботи школи і сім'ї ви знаєте?

ПРОТОКОЛ УРОКУ

Для того, щоб успішно здійснити аналіз уроку за поданою схемою, необхідно оформити "фотографію уроку". Її складові:

<i>Етапи уроку</i>	<i>Зміст етапу уроку</i>	<i>Методи та прийоми</i>
Назва етапу уроку, його мета і завдання, тривалість у часі	1. Діяльність вчителя. 2. Діяльність учнів. 3. Форми їх взаємодії.	Результати спостережень.

Завдання:

1. Виокремте етапи уроку, їх завдання та зафіксуйте час.
2. Визначте ступінь відповідності структури та типу уроку щодо поставлених цілей.
3. Зафіксуйте вправи та завдання, які використовувалися на уроці. Визначте їх тип і вид, рівень (репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчий тощо).
4. Зазначте, які методи та прийоми використовував учитель для виховання учнів, розвитку їх пізнавальних інтересів, пам'яті, уваги, уяви. (повідомлення цілей уроку у вигляді евристичного питання, проблемного завдання; подання матеріалу одночасно в словесній і знаково-символічній формах; проєктне навчання, ділова гра, подвійні асоціації; різнорівневі контрольні й самостійні роботи, тестові завдання; асоціативний ряд тощо).
5. Простежте за використанням зорової, вербальної і невербальної наочності, визначте їх функції.
6. Зафіксуйте, які прийоми вчитель використовує для економії часу та покращення ефективності уроку.
7. Простежте, як реагують учні на пояснення вчителя, його зауваження та похвалу.
8. Визначте активність учнів на кожному етапі уроку, укажіть ступені активності (з вказівкою причин, що їх зумовлюють).

В основу нової технології уроку покладено три закони:

- Урок – це відкриття істини, пошук істини та її осмислення; це спілкування, змістом якого є наукове знання, а результатом – інтелект.
- Урок – це частина життя дитини й учителя. Педагог має жити на уроці та бути відкритим для дітей.
- Людина як суб'єкт осмислення істини та життя на уроці завжди залишається найвищою цінністю.

Викладання – двосторонній процес. Відтак розуміння того, що відбувається на проведеному уроці, реалізується за допомогою такого виду діяльності, як *аналіз уроку*.

Форми аналізу уроку можуть бути різні, їх вибір регулюється поставленою метою.

Мета відвідуваних уроків:

- вивчати раціональність розподілу й використання часу на уроці, кожному його етапі (структурно-часовий аналіз);
- ознайомитись з умінням учителя організувати навчальну працю учнів на уроці та забезпечувати навчальну дисципліну (аспектний аналіз);
- вивчати, як учитель формує вміння й навички самоперевірки і самоконтролю (аспектний аналіз);
- дослідити використання додаткового матеріалу на уроці;
- перевірити дотримання санітарно-гігієнічних вимог до уроку;
- вивчати психолого-педагогічні вимоги до уроку (психологічний аналіз);
- аналізувати основні дидактичні категорії (дидактичний аналіз);

- виявити та оцінити домінуючі структури (елементи) уроку (структурний аналіз).

Аналіз структури й організації уроку

1. Відповідність структури уроку його темі, меті й типу.
2. Логічна послідовність і взаємозв'язок етапів уроку.
3. Доцільність розподілу часу за етапами уроку.
4. Наукова організація праці вчителя та учнів.
5. Організація початку й кінця уроку.
6. Оптимальний темп ведення уроку.

Аналіз змісту уроку

1. Логічність викладу.
2. Доступність викладу
3. Науковість викладу.
4. Виділення провідних ідей з даної теми.
5. Зв'язок змісту уроку з життям.
6. Зв'язок змісту уроку з потребами та інтересами учнів.

Аналіз домашнього завдання

1. Методи й прийоми перевірки домашнього завдання.
2. Об'єм домашнього завдання.
3. Характер домашнього завдання: тренувальний, творчий, розвивальний, диференційований, індивідуальний, проєктувальний.
4. Методика подання домашнього завдання.
5. Урахування ступеню складності домашнього завдання залежно від інтелектуальних здібностей і можливостей учнів.

СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

I. Загальні відомості про урок

1. Тема уроку, його дидактична й виховна мета.
2. Унаочнення уроку.
3. Тип уроку (урок засвоєння нових знань, урок формування та вдосконалення вмінь і навичок, урок закріплення знань, умінь і навичок, урок систематизації й узагальнення знань, урок перевірки та коригування знань, умінь і навичок тощо).
4. Підготовленість класу до уроку.

II. Структура уроку і методика його проведення, відповідність структури уроку його типу

1. Мобілізує початок уроку. Збудження уваги учнів.
2. Місце повторення попереднього матеріалу на уроці. Підтримання уваги учнів під час опитування.
3. Активізація розумової діяльності учнів під час відтворення матеріалу.
4. Вивчення нового матеріалу:
 - а) постановка навчальної проблеми. Створення проблемно-пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх подолання. Спрямування сприйняття учнів на засвоєння нових фактів. Виховання потреби учнів у знаннях.
 - б) розв'язання навчальної проблеми. Шляхи активізації мислення учнів на уроці: порівняння і аналогія, аналіз і синтез, узагальнення і абстрагування, індукція та дедукція, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами. Чіткість формування визначень. Загальний підсумок розв'язання проблеми.
5. Закріплення нових знань на уроці. Способи впровадження знань у різних ситуаціях, осмислення зв'язку теорії з явищами навколишньої дійсності. Виявлення зв'язків нового матеріалу з раніше вивченим. Облік знань, умінь і навичок, набутих на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок вчителя.
6. Завдання додому. Інструктаж вчителя про раціоналізацію прийомів розумової діяльності учнів вдома.

III. Аналіз змісту навчального матеріалу

1. Науково-теоретичний рівень уроку.
2. Відповідність змісту уроку вимогам програми.
3. Дотримання логіки мислення та викладу.
4. Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їхньої підготовки.
5. Зв'язок з практикою, сучасністю.
6. Виховний зміст дидактичного матеріалу.

IV. Майстерність вчителя

1. Знання учнів та індивідуальний підхід до них. Диференційований підхід до кращих учнів та учнів, які не встигають.
2. Контакт з класом, уміння підтримувати дисципліну. Спілкування з учнями.
3. Раціональне використання уроку.
4. Уміння вчителя проводити демонстрації, досліди та застосовувати ТЗН, мультимедійними засобами.
5. Педагогічний такт учителя.
6. Мовлення вчителя. Володіння голосом, мімікою, пантомімікою.
7. Які прийоми педагогічного спілкування використано на уроці?

V. Загальні результати уроку

Виконання плану уроку.

1. Рівень реалізації загальноосвітньої, розвивальної та виховної мети уроку.

2. Рівень засвоєння знань і способів діяльності учнів.
3. Загальна оцінка результатів та ефективності уроку.
4. Рекомендації щодо поліпшення якості уроку.

ДОДАТОК Б.10.1

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН*
**навчально-виховної роботи (методична практика) студентів факультету природничої і
 фізико-математичної підготовки (денної форми навчання)**

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про вик.
Перший тиждень	Настановча конференція. Консультація щодо складання індивідуального плану, його оформлення. Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Запис у щоденнику: ознайомлення з правами, обов'язками студента-практиканта, метою і змістом практики, послідовністю виконання завдань, вимогами щодо оформлення звітної документації з практики, критеріями оцінювання. Вибір теми індивідуального творчого завдання. Консультація групового керівника та консультанта з психології. Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів.	
Другий тиждень	Вивчення системи роботи учителя-предметника. Діяльність вчителя-предметника Спостереження та аналіз уроку за фахом	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитись з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план. Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
Третій тиждень	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки	

Четвертий тиждень	Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі. Спостереження та аналіз виховного заходу Аналіз системи роботи класного керівника. Спостереження та аналіз за виховної години	Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні. З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей. Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи. Спостерігати виховний захід, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обгрунтувати.	
П'ятий тиждень	Робота в бібліотеці школи, ГНПУ ім. О. Довженка, Центральній районній бібліотеці. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики	Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом. Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедрі.	
	Підсумкова конференція	Звіти студентів	

* — орієнтовний

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН*
**навчально-виховної роботи (методична практика) студентів факультету природничої і
фізико-математичної підготовки (заочної форми навчання)**

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про вик.
	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів. Добір матеріалу в "пед. скарбничку": систематизація за рубриками, Робота над індивідуальним творчим завданням.	
	Вивчення системи роботи учителя-предметника. Діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз уроку за фахом	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитися з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план. Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Робота над індивідуальним творчим завданням Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	
	Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи.. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки.	

	<p>Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі.</p> <p>Спостереження та аналіз виховного заходу.</p>	<p>Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні.</p> <p>З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей.</p> <p>Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи.</p> <p>Переглянути відеозапис виховного заходу, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.</p>	
	<p>Робота в бібліотеці школи, та інших бібліотеках населеного пункту, де розміщена база практики. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою</p>	<p>Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом .</p>	
	<p>Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики</p>	<p>Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.</p>	

ОРІЄНТОВНА СХЕМА ХАРАКТЕРИСТИКИ НА РОБОТУ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Х А Р А К Т Е Р И С Т И К А

КУТОВИЙ ШТАМП

Прізвище, ім'я, по батькові, студента-практиканта ___ курсу, ___ групи факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, який (яка) проходив (-ла) педагогічну практику в

_____ (повна назва навчального закладу)

з ___ по _____ 20__ року

Прізвище, ім'я, по батькові (називний відмінок) проходив _____ (назва практики) педагогічну практику з __.__.__. р. по __.__.__. р. у _____ (повна назва навчального закладу).

За час проходження педагогічної практики _____ (ППП студента-практиканта) підготував і провів _____ (вказати кількість) уроків з _____ (вказати навчальний предмет(и) у _____ класі та виховний захід у _____ класі на тему: «_____». За час проходження практики _____ (ППП) виявив ґрунтовний рівень знання програмового та фактичного матеріалу з предмету та достатній рівень володіння методикою викладання _____. Усі уроки студент-практикант проводив на належному науковому і методичному рівні. До уроків студент готувався добросовісно, постійно консулювався з вчителем _____. Тему і мету уроку визначав чітко і повністю дотримувався структури уроку. На уроках _____ вмів здійснювати індивідуальний підхід до учнів та постійно звертав увагу на підтримання дисципліни в класі.

_____ зарекомендував себе як відповідальний, працелюбний, доброзичливий та творчий педагог. Слід зазначити, що даному студенту слід більш вимогливо ставитись до _____.

Рекомендована оцінка за практику «_____».

15.03.20__ р.

Вчитель математики _____

Вчитель інформатики _____

Класний керівник _____

Директор школи _____

ПЕЧАТКА УСТАНОВИ, ДЕ ПРОХОДИЛА ПРАКТИКА

СТРУКТУРА УЗАГАЛЬНЕНОГО ЗВІТУ

(підготовлений у формі електронної презентації-коментаря (озвученого виступу-презентації))

1. ПІІ студента, факультет, курс, група, форма навчання, освітня програма, вид практики, місце проходження практики, груповий керівник.
2. Мета, завдання практики.
3. Коротка характеристика бази практики, посилання на сайт/блог освітньої установи.
4. Коротка характеристика колективу здобувачів освіти.
5. Виконані завдання під час проходження практики (проведено заняття/заходи з теми, підготовлено пакет документів з аналізу ходу практики (щоденник)).
6. Загальні, фахові компетентності, сформовані під час проходження практики.
7. Проблеми, труднощі, що виникли у процесі практичної підготовки.
8. Допомога, поради, настанови академічної спільноти під час проходження педагогічної практики (*керівники, учителі інші*).
9. Допомога, поради, настанови інших стейкхолдерів у процесі проходження педагогічної практики (*керівництво освітніх установ, батьки, здобувачі освіти, учителі, викладачі, методичні працівники та інші*).
10. Поради, побажання, пропозиції щодо змісту програм практики, організації й проведення практичної підготовки, підготовки звітності, процедур захисту в умовах дистанційного навчання.

**Схеми оформлення звітної документації,
яка подається на перевірку консультанту з психології**

ДОДАТОК Г.1

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на класний колектив

1. Структура класу. Кількість учнів, стать, соціальний стан батьків. Скільки учнів позбавлено одного з батьків унаслідок смерті або розлучення (відзначити, як особливості виховання в сім'ї позначилися на характері учня, його поведінці і як вони впливають на позицію в класі).

2. Характеристика класу як колективу. Взаємодопомога та вимогливість у житті класу. Згуртованість класу в боротьбі за глибокі знання і високу дисциплінованість. Традиції колективу. Настрій, що переважає (мажорний, мінорний, спокійно-діловий). Роль учнів у житті класу (активісти, лідери, зірки, зневажені).

3. Загальні інтереси класу. Дружба та товаришування в класі. Взаємини між хлопчиками та дівчатками. Наявність угруповань та мотиви їх утворення. Відмінники та їх взаємовідносини з класом. Ставлення до дезорганізаторів та їх вплив на клас загалом і на певну особистість, зокрема (якщо таке явище існує).

4. Загальна характеристика навчальної діяльності. Характеристика успішності з окремих предметів. Улюблені уроки класу (чому?). Поведінка класу під час різних уроків. Переважаючі мотиви навчання (інтерес до знань, прагнення проявити себе, прагнення вивести клас в число кращих по школі, підготовка до вибору професії, прагнення виконати свій обов'язок тощо). Негативні соціально-психологічні явища в класному колективі (списування, підказки, дезінформація, заздрість, замовчування негативних вчинків тощо). Ставлення учнів до цих явищ.

5. Дисципліна в класі. Дисципліна на уроках та перервах. Хто найчастіше порушує дисципліну? Які заходи виховання дисциплінованості вживають учителі?

6. Робота студента-практиканта в класі з метою підвищення суспільної активності учнів, прищеплення їм рис колективізму.

7. Висновки. Стисло викладаються з'ясовані позитивні й негативні сторони, притаманні досліджуваному класу. З висновків мають логічно випливати конкретні психолого-педагогічні рекомендації щодо поліпшення роботи з учнівським класом учителям, батькам, учнівським організаціям.

Провести не менше **двох методик** дослідження.

Увага! Соціометричне дослідження, тести проводяться студентами, в яких психологія є фаховою дисципліною (спеціальність: практична психологія).

Примітка. Для вивчення учнівського класу доцільно використовувати такі методи й методики: спостереження, бесіду, анкетування, ЦОЄ (ціннісно-орієнтаційна єдність) тощо.

На основі зібраного емпіричного матеріалу студент-практикант має з'ясувати:

1) соціально-психологічні особливості учнівського колективу, рівень його розвитку, ціннісно-орієнтаційну єдність;

2) стан міжособистісних відносин;

3) роль формальних і неформальних лідерів у системі міжособистісних відносин;

4) місце у класі непопулярних учнів та причини цього явища;

5) роль класного керівника у формуванні дитячого колективу.

ДОДАТОК Г.2

Орієнтовна схема психолого-педагогічної характеристики на студентську групу**ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ:**

На основі зібраного емпіричного матеріалу необхідно з'ясувати:

- 1) соціально-психологічні особливості студентської групи, рівень її розвитку;
- 2) стан міжособистісних стосунків;
- 3) роль формальних і неформальних лідерів;
- 4) місце в групі непопулярних студентів та причини цього явища;
- 5) вплив статевої диференціації групи на міжособистісні стосунки в ній;
- 6) роль та значення куратора в згуртованості групи.

Зверніть увагу на **особливості конструювання змісту психологічних завдань** та їх оформлення:

1. Дублювання назви складової аналізу, з'ясування змісту складових.
 2. Доказовість інформації. Уникайте загальних формулювань на зразок «група організована» (з чого це видно?), «має високий рівень розвитку» (якщо так, то які критерії такого рівня?) тощо.
 3. Не обмежуйтеся описами фактів. Поясніть їх (кожний пункт варто розглядати крізь призму запитань «Чому?», «Як?»).
 4. Простежуйте причиново-наслідкові зв'язки, цінність яких полягає у з'ясуванні першопричин психічних явищ (покажіть на конкретних прикладах, які спостерігали в групі).
 5. Уникайте декларативних фраз, висловлювань, які ні до чого не зобов'язують («значний вчинок», «високий рівень» тощо).
 6. Ілюструйте текст прикладами, що справді привертають увагу, тобто є значущими.
 7. Психічні явища, які спостерігали в групі, обґрунтуйте посиланнями на додатки, у яких зазначені діагностичні результати (обов'язково потрібно провести три методики з подальшим кількісним та якісним аналізом).
 8. Висновки – це узагальнене формулювання найбільш проблемних особливостей групи, її життєдіяльності, а також виокремлення перспективних напрямів розвитку.
 9. Рекомендації – це демонстрування способів співпраці викладача зі студентами, що дозволяють реалізувати сформульовані висновки передусім у прикладному аспекті (10–15 рекомендацій, що корелюють із висновками).
- Разом із методом спостереження практикант повинен використати методики діагностики (окрім тестів), але із попереднім узгодженням керівника практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ:

1. Психолого-педагогічний аналіз студентської групи (ППА).
2. Висновки із зазначенням детермінант проблемних ситуацій групи.
3. Рекомендації – це демонстрування способів співпраці викладача з групою з метою створення перспективних напрямів її розвитку (10–15 рекомендацій, що корелюють з висновками).
4. Додатки – методики діагностики і бланки відповідей респондентів.

Примітки:

1. Обсяг роботи:
 - 1) 8 – 12 сторінок рукописного тексту (формат А 4);
 - 2) 10 – 14 сторінок комп'ютерного складання.
2. Дотримання полів та інтервалу:
 - 1) рукопис (поля – 2 см);
 - 2) комп'ютерне складання (поля: вгорі та внизу – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см; інтервал – 1,5; шрифт – 14; кегль – Times New Roman).

3. Не потрібно використовувати будь-які засоби дослідження, у яких фігурує термін «ТЕСТ».

4. Використовуйте БЕСІДУ, СПОСТЕРЕЖЕННЯ, АНКЕТИ, АНАЛІЗ ПРОДУКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ тощо.

5. Виходьте за межі запропонованих складових психолого-педагогічного аналізу, але за умови попереднього узгодження їх змісту з психологом-консультантом.

6. Робота не може бути оцінена на мінімальну позитивну оцінку («задовільно») без доказових розгорнутих висновків, рекомендацій та додатків.

7. Не списуйте зразки психолого-педагогічних аналізів груп (або їх фрагменти).

8. Перевірте виконану роботу на наявність помилок (правописних, лексичних, граматичних, стилістичних, логічних).

9. Демонстрування усвідомлення магістрантом змісту записів під час співбесіди з психологом-консультантом є вирішальним в оцінюванні.

Наголошуємо, що зазначати треба ті явища, які дійсно існували та підлягали спостереженню. Не намагайтесь «викривити» інформацію з метою отримання бажаного результату, бо це призведе до знецінення вашої роботи (відповідної «незадовільної» оцінки).

Висловимо такі побажання:

- 1) будьте самостійними і наполегливими;
- 2) уважними і творчими;
- 3) остерігайтесь списування (одностороннього, взаємного).

СТРУКТУРА ХАРАКТЕРИСТИКИ

I. Загальні відомості про групу:

- 1.1. Кількісний і статевий склад.
- 1.2. Соціальний і майновий стан.

II. Рівень розвитку групи:

- 2.1. Зміст, перспективи розвитку.
- 2.2. Соціально-психологічний настрій (мажорний, мінорний).
- 2.3. Ієрархія соціальних ролей.
- 2.4. Комунікативність: інтелектуальна, вольова, соціально-психологічна.
- 2.5. Домінантні механізми групової взаємодії.

III. Особливості взаємовідносин у групі:

- 3.1. Мікрогрупи: причиновість, перспективи.
- 3.2. Взаємини між хлопцями і дівчатами.
- 3.3. Дружба і товаришування.
- 3.4. Прояви відповідальності (безвідповідальності), взаємодопомоги (індивідуалізму) у студентів.
- 3.5. Рівні вихованості студентів.
- 3.6. Індивідуально-типологічні відмінності студентів (здібності, темперамент, характер).
- 3.7. Суперечності та кризи студентського віку.
- 3.8. Гармонія і дисгармонія загальних та індивідуальних інтересів студентів.

IV. Навчально-професійна діяльність студентів: основні аспекти:

- 4.1. Провідний тип діяльності: студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності.
- 4.2. Успішність студентів із окремих предметів (можливі причини неуспішності та засоби їх подолання).
- 4.3. Діяльність і поведінка студентів під час занять.
- 4.4. Навчальна мотивація студентів.
- 4.5. Чинники і фази учіння.
- 4.6. Організація самостійної роботи.

- 4.7. Засоби саморегуляції.
- 4.8. Педагогічний контроль і оцінювання як функції процесу управління.

V. Світоглядні особливості студентів:

- 5.1. Потреби, ідеали, ціннісні орієнтації.
- 5.2. Самоствлення і взаємоставлення, переконання.

VI. Типові особливості студентів та несприятливі соціально-психологічні явища у групі:

- 6.1. Типологія навчальних ролей студентів.
- 6.2. Соціальні та групові ролі.
- 6.3. Особистісна спрямованість студентів.
- 6.4. Списування, підказки, дезінформація, заздрість, інтриги, елітаризм, бойкот, замовчування негативних вчинків.

VII. Завдання психології вищої школи як необхідний структурний компонент психологічного завдання

VIII. Висновки і рекомендації

IX. Література

X. Додатки

До характеристики можуть додаватися емпіричні матеріали про роботу з групою (анкети, результати спостережень тощо).

Примітка. Детальну інформацію можна прочитати у посібнику:

Носова І. Психологічні завдання з педагогічної практики (для здобувачів освітнього ступеня «Магістр»). Глухів, 2017.

Навчальне видання

**НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «МАГІСТР»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МАТЕМАТИКА)»**

Навчально-методичний посібник

Укладачі:

Кугай Наталія Василівна, **Сухойваненко** Людмила Федорівна, **Кухарчук** Роман Павлович,
Заїка Оксана Володимирівна, **Біліченко** Павло Геннадійович, **Ільїна** Ніна Михайлівна,
Мисник Світлана Олексіївна

Підп. до друку 28.02.2024.

Формат 60x84/8. Умов. друк. арк. 11,97

Облік. – вид. арк. 0,73. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка.

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Московська, 24.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.